

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ :İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sercan VAROL

Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Anabilim Dalı

Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Uğur TEKİN

Haziran, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ :İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sercan VAROL

(Y1512.180005)

Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Anabilim Dalı

Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Uğur TEKİN

Haziran, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Enstitümüz Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Anabilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı **Y1512.180005** numaralı öğrencisi **SERCAN VAROL**'NUN “**TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**” adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 29.05.2019 tarih ve 2019/12 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 18.06.2019 tarihinde kabul edilmiştir.

	<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
ASIL ÜYELER				
Danışman	Prof. Dr.	Uğur TEKİN	İstanbul Aydın Üniversitesi	
1. Üye	Prof. Dr.	Ercan EYUBOĞLU	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Doç. Dr.	Ateş USLU	İstanbul Üniversitesi	
YEDEK ÜYELER				
1. Üye	Prof. Dr.	Hatice Deniz YÜKSEKER	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Eylem ÖZDEMİR	İstanbul Üniversitesi	

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamalarının Değerlendirilmesi :İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği ” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve etik geleneklere aykırı düşecek bir davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Sercan VAROL

ÖNSÖZ

Bu çalışmada; Sosyal belediyecilik kavramı, sosyal hizmetlerin sunulması noktasında kent yönetimlerinin katılımı ana hatlarıyla literatür taraması yapılarak bu kavramlar açıklanmıştır. Sosyal yardımlar ve sosyal hizmetlerin sunulmasında sürekliliğinin sağlanması ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nün bu çerçevede yapmış olduğu çalışmalar irdelenmiştir.

Sosyal belediyecilik anlayışı doğrultusunda yerel yönetimlerin bireylere hizmetleri ulaştırabilmedeki yasal yükümlülükleri incelenmiş ve sosyal belediyeciliğin önemi vurgulanmıştır.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde tecrübe, emeği ve sabrı ile önemli rol sahibi olan tez danışmanım Sayın Prof. Dr. UĞUR TEKİN'e teşekkür ederim.

Yüksek Lisans yaptığım süre içerisinde, ders aşamasında emeği geçen Prof. Dr. ERCAN EYUBOĞLU ve bütün hocalarıma teşekkür ederim.

Son olarak, hayatım boyunca beni destekleyen ve bu noktaya gelmemde en büyük pay sahibi olan aileme özellikle babam Necmettin VAROL ve annem Türkinaz VAROL'a teşekkürü bir borç bilirim.

Haziran 2019

Sercan VAROL

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
2. GENEL OLARAK SOSYAL DEVLET VE SOSYAL POLİTİKA	
KAVRAMLARI.....	3
2.1 Sosyal Devlet Kavramı.....	3
2.2 Sosyal Politika.....	4
2.2.1 Tanımlama uğraşı ve kapsamı.....	5
2.2.1.1 Dar anlamda sosyal politika	6
2.2.1.2 Geniş anlamda sosyal politika.....	6
2.2.2 Türkiye’de sosyal politikaların tarihsel gelişimi.....	7
2.2.2.1 Cumhuriyet öncesi dönem	7
2.2.2.2 Cumhuriyet dönemi.....	9
2.3 Sosyal Devlet Anlayışında Belediyecilik Kavramı	11
2.3.1 Toplumcu belediyecilik.....	13
2.3.2 Belediyelerin sosyal belediyecilik faaliyetlerine yönelmelerinin nedenleri	
.....	13
2.3.2.1 Kentleşme (şehirleşme).....	14
2.3.2.2 Küreselleşme, fakirleşme ve güvenlik endişesi	15
2.3.2.3 Küçülen merkezi hükümet, büyüyen yerel yönetimler	16
2.3.2.4 Halkın yerel birimlerden beklenti ve istekleri.....	16
2.3.2.5 Avrupa birliği süreci	17
2.3.2.6 Diğer nedenler	18
3. SOSYAL BELEDİYECİLİK KAVRAMI VE UYGULAMALARI.....	19
3.1 Kavram ve Tanım Olarak Sosyal Belediyecilik.....	19
3.2 Sosyal Belediyeciliğin Uluslararası Örnekleri	19
3.2.1 İngiltere’de sosyal yardımlar	20
3.2.2 ABD’ de sosyal yardımlar.....	20
3.2.3 Fransa’da sosyal yardımlar	21
3.3 Sosyal/Refah Devletinin Bir Aracı Olarak Sosyal Politika.....	25
3.4 Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politikalar	25
3.4.1 Neo-Liberalizmin Sosyal Politikalar Üzerine Etkisinin Geliştirilmesi.....	26
3.5 Sosyal Politika Kurumları	27
3.6 Sosyal/Refah Hizmetleri ve Yerel Yönetimler.....	28
3.7 Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri.....	29
3.8 Türkiye ‘de Sosyal Belediyeciliğin Tarihçesi	29
3.8.1 Cumhuriyet öncesi sosyal belediyecilik.....	30

3.8.2 Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında sosyal belediyecilik (1923-1930)	30
3.8.3 1930-1950 dönemi sosyal belediyecilik.....	31
3.8.4 1950-1980 dönemi sosyal belediyecilik.....	31
3.8.5 1980-2013 dönemi sosyal belediyecilik.....	32
3.9 Sosyal Belediyecilik Faaliyet Alanları	33
3.10 Eğitim Hizmetlerinde Sosyal Belediyecilik	33
3.10.1 Sağlık hizmetlerinde sosyal belediyecilik.....	34
3.10.2 Konut hizmetlerinde sosyal belediyecilik	35
3.10.3 Sosyal yardım ve sosyal hizmetlerde sosyal belediyecilik	35
3.10.4 Sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif hizmetlerde sosyal belediyecilik	36
3.11 Sosyal Belediyeciliğin Kanuni Çerçevesi	37
3.11.1 1580 sayılı belediye kanunu.....	37
3.11.2 5393 sayılı belediye kanunu.....	37
3.11.3 5216 sayılı büyükşehir belediyesi kanunu	38
3.12 Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Karşılaşılan Sorunlar	40
3.12.1 Yaşlılara yönelik hizmet ve uygulamalar.....	40
3.12.2 Çocuklara yönelik hizmet ve uygulamalar.....	41
3.12.3 Engellilere yönelik hizmet ve uygulamalar	42
3.12.4 Gençlere yönelik hizmet ve uygulamalar.....	42
3.12.5 Kadınlara yönelik hizmet ve uygulamalar	43
3.12.6 Yoksullara yönelik hizmet ve uygulamalar	43
3.13 Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Alanında Yaşanan Temel Sorunlar.....	44
4. İSTANBUL KENTİ VE İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİ	46
4.1 İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri	46
4.1.1 Sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında yürütülen eğitim hizmetleri	46
4.1.2 Sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında yürütülen sağlık hizmetleri.....	47
4.1.3 Sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında yürütülen konut hizmetleri	49
4.1.4 Sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında yürütülen sosyal yardım ve sosyal hizmetler.....	49
4.1.4.1 Yaşlı, çocuk ve gençlere yönelik sosyal hizmetler	50
4.1.4.2 Kadınlara yönelik sosyal hizmetler	51
4.1.4.3 Engellilere yönelik sosyal hizmetler	51
4.1.4.4 Diğer sosyal hizmetler.....	52
4.1.5 Sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında yürütülen diğer hizmetler	54
4.1.6 Sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında yürütülen hizmetlere yönelik olarak sosyal hizmetler uzmanı görüşleri.....	56
5. SONUÇ.....	62
KAYNAKLAR	65
ÖZGEÇMİŞ.....	71

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AKOM	: Afet Koordinasyon Merkezi
BELNET	: İnternet ve Bilgi Erişim Merkezi
BM	: Birleşmiş Milletler
DB	: Dñnya bankası
IMF	: Uluslararası Para Fonu
İBB	: İstanbul Bñyñkřehir Belediyesi
İSEM	: İstanbul Engelliler Merkezi
İSMEK	: İstanbul Bñyñkřehir Belediyesi Hayat Boyu Öğrenme Merkezi
İULA	: Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği
KİT	: Kamu İktisadi Teřebbñsñ
KKM	: Kadın Koordinasyon Merkezi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRKAİ	: Türk Akreditasyon Merkezi
UNESCO	: Birleřmiř Milletler Eğitim, Bilim ve Kñltür Örgñtñ

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 4.1: Sağlık Hizmetleri Yönetimi Sektörel Harcama Tutarları.....	49
Çizelge 4.2: Yıllara Göre Sosyal Yardımlar.....	50
Çizelge 4.3: Gerçekleştirilen Kültürel Etkinlikler	53

TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ :İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

ÖZET

En geniş anlamıyla bakıldığı zaman Sosyal belediyecilik, belediyeler tarafından üretilen politikaların merkezinde insanın yer aldığı ve toplumu hedef alan uygulamaların benimsendiği bir anlayış olarak ifade edilebilir. Özellikle 1990’lardan sonra Türkiye’de de çalışılan bir alan haline gelmiş olan sosyal belediyecilik, şehirlerin birbirleri ile rekabetini ve şehirlerin tanıtımında önemli bir unsuru temsil etmektedir. Bu hizmetler genellikle sosyal yardım, sosyal hizmet ve kültürel çalışmalar kapsamında süregelmektedir.

Bu çalışmanın amacı, sosyal belediyecilik algısını, İstanbul Büyükşehir Belediyesi örneği ile sosyal belediyecilik anlayışı içerisinde İBB’nin yapılan hizmetlerini ve bu hizmetleri gerçekleştirenlerle hizmetten faydalananların hizmetlere ilişkin algılarını ve tutumlarını irdelemektir. Bu kapsam doğrultusunda, sosyal devlet/refah devleti, sosyal politika ve sosyal belediyecilik kavramlarına ilişkin literatüre yer verilmiştir. Ardından İBB’nin sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde yürüttüğü hizmetler ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: *Sosyal Belediyecilik, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Sosyal Politika, Sosyal Devlet.*

EVALUATION OF SOCIAL MUNICIPALITY PRACTICES IN TURKEY : EXAMPLE OF ISTANBUL METROPOLITAN MUNICIPALITY

ABSTRACT

Social municipality can be defined as an understanding that allows municipalities to take people on the basis of the policies they produce and to implement human and community based practices. In Turkey, especially in the 1990s, the concept of social municipality, which started to expand its application area with the personal efforts and efforts of some mayors, became one of the important policy elements in the competition and promotion of cities. These services are mostly carried out within the framework of social assistance, Social Services and cultural activities.

The aim of this study is to reveal the perception of social Municipality within the framework of social municipality understanding through the Istanbul Metropolitan Municipality sample and to determine the perceptions and attitudes of the operators and beneficiaries regarding the services offered. In this context, the literature on the concepts of social state/welfare state, social policy and social municipality has been included. Then, the services provided by the IBB within the framework of social municipality understanding were discussed.

Key Words: *Social Municipality, Istanbul Metropolitan Municipality, Social Policy, Social State.*

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihi kadar eskiye uzanan sosyal problemler, her dönemde çözüme kavuşturulması gereken bir olguyu temsil etmiştir. Bu bakımdan tarihin tüm dönemlerinde insanlık, karşısına çıkan farklı sosyal sorunları geliştirmekte olduğu değişik dinamiklerin üzerine çalışmıştır. Bu dinamiklerin oluşması sürecinde dönemin fikir, ideoloji, siyaset, ekonomi ve din algıları egemen olgular olmuştur.

Tarihsel perspektifte karşı karşıya kalınan sosyal problemler, genellikle dayanışmacı bir ruh ve buna bağlı ailevi ilişkiler ve akrabalık ilişkileri ile çözülmeye çalışılmıştır.

Toplumlarda klasik sosyal sorunlara ek olarak sanayi devrimi kapsamında barındırılan yeni türden sorunlar da karşı karşıya kalınınca, toplumlar çözüm önerileri arayışına girmiştir. Problemler, değişen toplumsal yapılar ile çözülemediği için egemen güç olan devletin müdahalesi gerekmiş ve sosyal devlet algısı ortaya çıkmıştır.

Devletlerin sosyal politikalar alanlarındaki üreticiliği ve gerçekleştirici güç olması, bu alanların genişliklerine göre sorumlulukların da arttığı noktaları temsil etmiştir. Özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra en iyi zamanlarını yaşamakta olan sosyal devlet, yerel kapsamında bu hizmetlerini belediyelere devretmiştir.

Sosyal devletten hür olarak sosyal politikalar modül olarak farklı zaman dilimlerinde ortaya konulmuştur. 13 yy. da İngiltere'de ilk modelleri uygulanan, lakin 17 yy. da yoksulluk yasaları ile önemli değişiklikler içeren köklü düzenlenmeler olarak gösterilmektedir. Lakin kaynaklarda sanayi devrimi akabinde modern anlamda sosyal politikaya atıflarda bulunulduğu ve uygulamaların ortaya konulduğu görülmektedir.

Buradan hareketle sosyal politika, sosyal devlet ile sistemli bir konumda yer alarak sosyal devlet ile özdeşleşmiştir.

Sanayi Devrimi ile beraber değişen sosyal devlet anlayışı ,sosyal politikaların merkezi hükümet tarafından kent yönetimleri ile paylaşılmasına sebebiyet vermiştir. Kent yönetimlerinin vatandaşlara en yakın birimler olması münasebetiyle sosyal politikaların etkili olmasını amaçlamış ve sağlamıştır. Diğer yandan ilk örneklerinin işçi ve işveren arasındaki ilişkilerin neden olduğu sosyal problemler çerçevesinde şekillenene sosyal politika kavramı gerçekleşen gelişmelerle beraber yoksullar, yaşlılar, çocuklar ve engellilerden başlayarak toplumsal yardımlaşmaya kadar ölçeğini genişletmiştir.

Merkezi yönetimlerin sosyal politikalar çerçevesinde kent yönetimleriyle yetkilerini paylaşması sosyal belediyeçilik kavramının ortaya çıkmasına ve bu gelişme ile beraber klasik belediyeçilik faaliyetleri olan sosyal yardım , çevre ve alt yapı hizmetlerinden farklı olarak, kent yönetimlerinin eğitim, sağlık , ulaşım, spor, sanat ve kültür alanında da faaliyet göstermesine sebebiyet vermiştir. Bu bağlamda kent yönetimlerinin sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin, kentin ihtiyaçları, kentte yaşayan insanların kültürel farklılıkları ve vatandaşların ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulması büyük önem taşımaktadır.

Kent yönetimlerinin sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin sunulmasında toplumun dezavantajlı grubunu hedef alması oldukça önem teşkil etmiştir. Tarih boyunca sosyal yardım ve hizmetler sunulurken vatandaşların rencide edilmemesi sebebiyle etik olmayan yollarla bu hizmetlerin sunulmaması önemsenmiştir. Sosyal yardım ve hizmetler vatandaşların biran önce topluma katılması toplumsal refahın sağlanması noktasında önem arz etmiştir. Bu doğrultuda sosyal yardım ve hizmetler sunulurken dezavantajlı grubun doğru tespiti ve sosyal yardım ve hizmetlerin sunulmasının etik kurallar çerçevesinde gerçekleştirilmesi , sosyal refaha ulaşma amacı ile hareket eden kent yönetimlerinin önemli görevleri arasına girmektedir.

2. GENEL OLARAK SOSYAL DEVLET VE SOSYAL POLİTİKA KAVRAMLARI

2.1 Sosyal Devlet Kavramı

Küreselleşmenin etkilerinin görülmeye başladığı 1980’li yıllar itibariyle sosyal haklardan geri dönmeye ve ulusal özellikli sosyal devletlerin görev ve sorumluluklarından vazgeçilmeye başlanmıştır. Bunlarla birlikte sivil toplum, piyasa süreçleri, bireysel sorumluluk, bireysel haklar ve özelleştirme ön plana çıkmıştır (Öztürk ve Gül, t.y.: 208). Ancak bu durum beraberinde küreselleşmenin ve kapitalizmin etkilerinin refah kavramının sosyal devletçe uygulanma seviyesini sorgulamaktadır. Sebebi, takdim edilen yardım ve hizmet bakımından oldukça önemlidir.

Sosyal refahı sağlamak sosyal devlet olmanın gereğidir. Refahın yaygınlaştırılması ise öncelikle belediyeler ve yerel yönetimler ile mümkün olabilmektedir. Bununla beraber yerel yönetimler yerele yani vatandaşa en yakın birimler olması sebebi ile sorunların ve ihtiyaçların tespit edilmesi noktasında oldukça işlevseldir. Diğer yandan ülke ölçeğinde refahın sağlanması birden fazla uygulama ve kurum ile mümkündür. Dolayısıyla yerel sorunların çözümlenmesinde yerel yönetimler içerisinde belediyelerin yeri çok ayrıdır. Sosyal devlet sosyal haklar noktasında önemle hareket etmektedir. Yerel yönetimler içerisinde belediyeler bu bağlamda sosyal hakların sosyal politikalara uygulanması adına sosyal hizmete ve sosyal yardım hizmetlerine yönelmektedirler.

Bir devletin bütünüyle sosyal hak anlayışına sahip olması onun insan haklarına önem verdiğinin göstergesidir (Meydan vd., t.y.: 6). Bu bağlamda da sosyal politika sosyal devlet anlayışı çerçevesinde şekillenmiştir ve önceliği siyasal, sosyal ve ekonomik alan olmuştur (Koray, 2007: 29). Kısacası sosyal devlet, sosyal refah için ekonominin aktif bir rol üstlenmesinin gerekliliğini ifade etmektedir. Ancak burada birey, siyasal hayatın aracısı olarak görülmemektedir.

Çünkü önemli olan nokta devletin ekonomiye sosyal hedefler için müdahale etmesidir ve gereken önlemleri almasıdır.

Ülkemizde sosyal devlet ibaresi 1961 Anayasa'sında temel bir unsur şeklinde belirtilmektedir (Yüce, 2010: 70). Üstelik bu durum sosyal politikayı ve politikaya ait araçları da beraberinde getirmiştir. Sosyal politika araçları ise; sosyal hizmetler, sosyal tanzim, sosyal yardım, sosyal teşvik, KİT politikası, kontroller, maliye ve dış ticaret politikası, para ve kredi politikasıdır. Bunlara ek olarak vatandaş odaklı sosyal vatandaşlık, yurttaşlara önem verilmesinden de bahsetmek mümkündür.

Bütün bunlarla birlikte sosyal devlet anlayışı sosyal vatandaşlığın vurgulanmasını sağlamıştır. Çünkü sosyal vatandaşlık, sosyal refah, güvenlik ve mirastan faydalanmayı ve çağdaş bir yaşam sürdürmenin gereği şeklinde ifade edilmektedir. Dolayısıyla vatandaşlar devletin sosyal devlet anlayışı çerçevesinde sunmuş olduğu bütün hizmetlerden yararlanabilmektedir. Çünkü sosyal vatandaşlık yalnızca yardıma muhtaç insanları değil bütün vatandaşlarını bir bütün halinde görmelidir (Turan vd., 2016: 8). Bu bağlamda yerel yönetimlerin bir türü olan belediyelerin muhtaç bireylere yaptığı yardımlarda vatandaşlık hakkı içerisindedir. Üstelik gerçekleştirilen yardımlara önem verilmesi ve yardım yapılan bireylerin hiçbir şekilde rencide edilmemesi de bu hakkın gerekliliklerindedir. Yardımın belirlenmesi ilgili uzman tarafından yöntem, zaman ve şartlar çerçevesinde belirlenir (Çelik,, 2014: 9).

Son olarak sosyal yardımlar nakdi ve aynı biçimde verilebilir ve amaç yardıma muhtaç bireylerin asgari bir hayat standarttı sunulmasıdır. Üstelik yapılan yardımlar sonrasında artık muhtaç durumda olmayan kişilerin üretime katılmaları da sağlanır. Bunlara ek olarak gerçekleştirilen yardımlar ile kişinin varlığı da güvence altına alınabilmektedir (Türkoğlu, 2013: 280).

2.2 Sosyal Politika

Bireylere sosyal koruma sağlamak, refah seviyelerini yükseltmek maksadıyla devletin ortaya koyduğu politikalar bütününe sosyal politika denir. Bu bölümde sosyal politikanın tanımlama uğraşı ve kapsamı açılarak sosyal politika dar

anlamda sosyal politika ve geniş anlamda sosyal politika şeklinde incelenecektir.

2.2.1 Tanımlama uğraşı ve kapsamı

Sosyal politika iki farklı şekilde tanımlanabilmektedir. Bunların ilki akademik araştırma ve sorgulama mantığında gerçekleştirilirken, ikinci tanımlama bireylerin refaha ulaşmalarının sağlanması adına hükümetlerin gerçekleştirdiği müdahalelerle alakalı politik uygulama alanı şeklindedir (Blakemore, 2007: 20; Hall, 2004: 18; Alcock, 2012: 5-6).

Çalışmamızda ise ikinci tanımlamadan yararlanılacaktır. Bu bağlamda da sosyal politika uygulamalarda birbirine yakın olan sosyo- kültürel yapıdaki ülkelerdeki farklılıklar sebebiyle zor şekilde tanımlanmaktadır. Örnek vermek gerekirse; Anglo-Sakson geleneğe sahip olan İngiltere’de sosyal politika; konut hizmetleri, sosyal hizmetler, sosyal güvenlik, sağlık ve eğitimin yürütülmesi çerçevesinde tanımlanmaktadır. Hizmetin kimin tarafından yürütüldüğü, yürütülesindeki verimlilik ve etkinlik ile bütün bunların sorumluluğunun kime ait olduğu vb. konular sosyal politikanın temellerindedir. İkinci olarak Kara Avrupa’ında kavram, genellikle işgücü piyasasındaki ilişki ve kurumlar halinde, bilhassa da işçi hakları ile sosyal taraflar arasındaki anlaşma zemini şeklinde kabul edilmektedir (Kleinman, 2010: 159).

Bütün bunlarla beraber kavramın tanımlanmasıyla alakalı olarak alan yazında şu sorular ağırlık verilmekte ve konunun kapsamı hakkında bilgi edinilmeye çalışılmaktadır (Westhues, 2006: 6):

- Sosyal politika, yalnızca hükümet organlarınca hakların ve kaynakların tahsisi ve dağılımı ile alakalı kararları mı içerir, yoksa sendikalar ya da transfer ödeme kuruluşlarının gibi hükümet dışındaki yapılanmalarla alakalı kararları da içermektedir?
- Sosyal politika; çocuk bakımı ve danışmanlık ile gelir güvencesi gibi yalnızca bireysel sosyal hizmetleri mi içermektedir?
- Son olarak sosyal politika, sağlık ve eğitim hizmetleri gibi kişisel hizmetlerden keza serbest ticaret anlaşmaları, iş hukukunu ve bütçe açıklarının kapatılması gibi geniş çaplı ekonomik politikalar çerçevesinde mi kabul etmek gerekir?

2.2.1.1 Dar anlamda sosyal politika

Almanya emek ve sermaye çatışmasının gerçekleştiği ülkelerden bir tanesi olması nedeniyle ülkedeki sosyal politikanın ilk hedefi, kentleşmenin ve endüstrileşmenin sebep olduğu iş kazası ile işsizlik, yaşlılık ve hastalık gibi sorunların giderilmemesi halinde toplumsal bunalımlara sebep olan olumsuz durumlar karşısına işçilerin korunması ve gerekli tedbirlerin uygulanmasıdır (Koray 2008: 33).

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşıldığı üzere kavramın çıkış noktası bahsi geçen dönemin şartları ile aynı doğrultuda işveren ve işçi arasındaki çatışma çerçevesinde hem işçilerin güvenliğinin sağlanması hem de iki kesim arasındaki büyük uzlaşımın gerçekleşmesi amaçlanmaktadır. Üstelik liberal yönetim ve iktisat düşüncesinin müdahaleyi kabul etmeyen tutumunun neden olduğu problemler, sosyal politikanın çalışma alanı etrafında gelişmesine sebep olmuştur (Özaydın, 2008: 165). Ancak bu yaklaşım, sosyal politikanın dar anlamda yorumlanması şeklinde ifade edilmektedir. Çünkü sosyal politika bu bakış açısında, toplumdaki sınıfsal ilişkiler, mücadeleler, çelişkiler ve hareketler karşısında hukuksal düzeni ve devleti ayakta tutmayı ve onun korunmasının amaçlandığı bütün çalışmalardır (Talas, 1992: 15).

2.2.1.2 Geniş anlamda sosyal politika

İlk başlarda iki sınıf arasındaki ilişkilerin neden olduğu problemler çerçevesinde biçimlenen ve amacı emeğin korunması olmakla beraber mevzuatın uygulanmasından ortaya çıkan sosyal politika kavramı gerçekleşen gelişmelerle aynı doğrultuda değişiklik ve genişleme göstermiştir. Üstelik sosyal politika, bütün iktisadi konuların ona ait sosyal çevresi ile ilişkilerinin de incelenmesiyle de klasik çalışma şartları, yoksullar, yaşlı ve çocuklar gibi muhtaçlara, bir meslek içerisinde muhtaç olanlara ve engellilere yardımdan başlayarak toplumsal ve bireysel dayanışmaya kadar gitmektedir (Kessler, 1941: 441-442) (Talas, 1992: 13). Nitekim bu dönüşüm beraberinde sosyal politikanın geniş anlamda yorumlanmasını da sağlamıştır.

Bu bağlamda da sosyal politika, sanayi devriminin beraberinde getirdiği iki sınıf arasındaki ilişkiler ve zaman bakımında da yine sanayi devriminden sonrasında keza tarihsel süreçte toplumdaki sosyal sınıflar ve grupların sorunlarını ilgili alanla ilişkilendirmektedir.

Diğer yandan konuyla ilgili çalışmalarda geniş anlamda politikaya üçüncü kuşak sosyal politika uygulamaları olarak da anılan tüketici, çevre, kadın ve çocuk hakları gibi alanlara ait uygulama ve politikalarda dahil edilebilmektedir. Konuya bu bağlamda yaklaşıldığında ise sosyal politikaya bütün şeklinde bakan, toplumdaki tüm sınıfları alakadar eden birçok konuyu sınıflandırma yapmadan inceleyen bir tür disiplin şeklinde geliştiğini söylemek yanlış olmayacaktır (Talas, 1992: 16).

2.2.2 Türkiye’de sosyal politikaların tarihsel gelişimi

Ülkemiz sosyal politikaların gelişimi incelendiğinde ilk olarak Osmanlı döneminden başlamak araştırmamız bakımından yararlı olacaktır. Bu bağlamda da aşağıda Cumhuriyet öncesi dönemden kısaca da olsa bahsedilecektir. Devamında ise Cumhuriyet Döneminden bahsedilecektir.

2.2.2.1 Cumhuriyet öncesi dönem

Osmanlı Devleti’nde Batı’daki ülkelerde olduğu gibi bir sanayi devrimi yaşanmamıştır. Bu bağlamda da sanayileşmeyle alakalı ilk etkinlikler 19. Yy ikinci döneminde başlamıştır. Bütün bu nedenlerden dolayı da Cumhuriyet Öncesi Dönemi kendi içinde Tanzimat Öncesi Dönem ve Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi olarak incelemek araştırmamız açısından faydalı olacaktır (Altan, 2006: 60).

- **Tanzimat Öncesi Dönem**

Osmanlı sahip olduğu tarıma dayanan kapalı ekonomik yapısından dolayı sosyal korunma ihtiyacını genel olarak komşular ve akrabalarından karşılamıştır. Üstelik toplumda güçlü bir dayanışma var olduğundan İslam dininin getirileri olan bağış, sadaka, kurban, kefare, adak, zekat ve fitre gibi yardımlar sayesinde de imece geleneği gereksinimlerin giderilmesinde ciddi bir öneme sahip olmuştur (Altan, 2006: 60). Ancak bu durum toplumdaki bu koruyucu aile yapısının sosyal güvenlik ihtiyacı şeklinde algılanmasını engellemektedir (Güvercin, 2004: 91).

Diğer yandan vakıflar Tanzimat’a kadar devlet memurlarının müdahale yetkisi olmaması sebebiye özerk bir sivil toplum sistemi şeklinde değerlendirilmekle beraber aynı zamanda sosyal güvenlik görevi de görmüştür. Avarız vakıfları da kent ve köy halkları adına önemli sosyal güvenlik kurumları haline gelmiştir (Tabakoğlu, 2006: 81). Ek olarak yeniçeri birliklerine ait orta sandıkları, esnaf birliklerine ait esnaf sandıkları gibi kuruluşlar, öteki fonksiyonlarına ek olarak üyelerindeki ya da

topluluklarındaki yetim çocukların eğitim, barınma, yeme ve içme vb. gereksinimlerini de karşılamaktadır (Özcan, 2006: 83).

Bütün bunlarla beraber 19. Yy ilk döneminde uygulamaya konan sosyal yardım uygulamalarından biri olan muhtâcîn maaşı ise diğer önemli sosyal politikalardan bir tanesidir. Çünkü bu maaş uygulamasıyla devlet her ne kadar bir yönetmelikte geçmese de yoksullara maaş bağlamak zorunda kalmıştır (Özbek, 2008: 53).

- Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi

Tanzimat ve Meşrutiyet döneminde, daha çok loncalar hızlıca değişim gösteren ekonomiye uyum sağlayamadıklarından eski etkilerini yitirmiştir. Üstelik bu değişim sosyal güvenlik adına çok önemli olan vakıflarında güçlerini yitirmesine sebebiyet vermiştir (Altan, 2006: 62). Buna ek olarak merkezi devletin daha güçlü hale gelmesi nedeniyle vakıf gelirlerinin maliye hazinesinde eritilmesi ve dolayısıyla mali kaynakların budanması da vakıflarda güç kaybına neden olmuştur (Özbek, 2008: 53). Bu bağlamda da vakıflar ilerleyen dönemde milli kimlik temelli olan ulus devletlerin oluşmaya başlamasıyla da beraber ya millileştirilmiş ya da tamamen kaldırmıştır (Baer, 1997: 297).

Ülkemizde 1877 yılına gelindiğinde iş gören ve işveren ilişkilerinin serbestisi ilkesi çerçevesinde hükümleri içerisinde bulunduran ve ilk özel hukuk derlemesi olma özelliğini taşıyan Mecelle yürürlüğe konulmuştur (Altan, 2006: 63). Nitekim Mecelle ile alakalı iş ilişkilerinin hukuksal çerçevesini köleci anlayışla çizdiği (Makal, 2007: 513) ve toplumsal politikaya ait olmadığı (Talas, 1992: 39) gibi eleştirilir de yapılmakla beraber aslında kanun içerik olarak iş ilişkilerini insan kirası şeklinde incelemektedir. Kanunun iş ile alakalı hükümleri ise daha genel olarak 562 ve 581 arasındaki maddelerde düzenlenmekle beraber bunların dışındaki maddelerin bazı maddelerde de işçilerle alakalı hükümleri barındırmakla beraber bu maddeler bireyci ve ilkel olarak değerlendirilmektedir (Tokol, 2014: 61).

Diğer yandan bahsi geçen dönemde toplu iş ilişkileri ile alakalı gerçekleştirilen ilk hukuki düzenleme Meşrutiyetten sonra artış gösteren grevler neticesinde yürürlüğe girmiştir. Bu bağlamda İttihak ve Terakkinin 1909 yılında yürürlüğüne karar verdiği Tatil-i Eşgal Kanunu'nda (Tokol, 2014: 61) grevlere pek olumlu bakmamış ve kamu hizmetinde iş görenlerin sendika kurmaları kesinlikle yasaklanmıştır (Dilik, 1985:

94). Üstelik yine kanunla sebebi önemsenmeksizin grevleri örgütleyenlere ve sendika kuranlara para ve hapis cezası öngörülmektedir (Talas, 1992: 42).

Konuyla alakalı yapılan diğer bir düzenleme ise 1909'da yürürlüğe konulan Cemiyetler Kanunu'dur. Üstelik yasa dernek kurulması ile alakalı liberalde bir bakış açısında sahiptir. Bu bağlamda da yasaklayıcılıktan keza düzenleyici özelliklere sahip olan yasa hükümetin dernekleri denetlemesi ve kapatılması ile alakalı hükümleri de içinde barındırmaktaydı (Talas, 1992: 43).

2.2.2.2 Cumhuriyet dönemi

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti, sanayinin kurulması ve geliştirilmesi adına gereken bilinçli ve deneyimli teşebbüse, yetişmiş insan gücüne, üretim araçlarına ve kapitale sahip değildi. Bu bağlamda da ülkenin kuruluş döneminde sanayileşme tarımdan başlayarak gerçekleştirilmek istenmiştir (Altan, 2006: 65). Üstelik yine bu dönemdeki sosyal politika düzenlemeleri bireysel başlayarak siyasal rejimin niteliklerine bağlı kalınmasıyla toplu düzenlemelere doğru yöneltilmektedir. Dolayısıyla yaşanan bu olaylara diğer devletlerin sosyal politika tarihlerinde de rastlanmaktadır (Talas, 1992: 74).

Bütün bunlarla beraber bahsi geçen dönemde devlet tarafından iş hayatına yapılan ilk müdahale 1921'de yürürlüğe konulan Zonguldak ve Ereğli Havza-i Fahmiyesinde Mevcut Kömür Tozlarının Amele Menafii Umumiyesine Olarak Furuhtuna Dair Kanun'u ile gerçekleştirilmiştir (Altan, 2006: 66). Kanun'un amacı ise Zonguldak ve Ereğli kömür bölgesinde üretim esnasında kendini gösteren ve işletme tarafından kullanılmayan kömür tozlarının açık arttırmayla sağlanacak gelirin iş görenler adına kullanılması şeklindedir (Dilik, 1985: 94).

Cumhuriyetin ilk dönemi itibariyle belediyelerdeki görev ve yetkiler noktasında ki gelişmeler tek parti dönemi olan 1930 ile 1950 yılları arasında Cumhuriyet Halk partisi ve programı yönetimi ile etkili olmuştur.. Devletçilik ilkesini benimseyen parti, bunun doğal neticesi olarak belediyeleri hem karar alma sürecinde hem de kaynak ve yetki kullanma süreçlerinde merkezin sıkı denetimi altına almıştır. Bunun sonucunda, belediyeçilik uygulamalarıyla dönemin devletçilik uygulaması uyumlu olarak hareket etmektedir (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 240; Dursun, 1998: 102-103).

Farklı fikirlere karşın, 1930 senesinde çıkarılan 1580 Sayılı Belediye Yasası, zamanının çok ötesinde bir yasa olarak Batılı devletlerde olduğu gibi belediye

yönetimlerine oldukça geniş yetki ve görevler tanımıştır. Hatta bu dönemde belediye yönetimleri gerçekleştirdikleri her cinsten hizmetlere dayanak noktası olarak bu kanunu göstermektedir. Kuruluş döneminde belediyelerin bu denli geniş yetkilere bürünmüş olmasının pek çok sebebi mevcuttur. İlk olarak çağdaş ve uygar bir hayat için gerekli olan bu tür politikaların dönemin merkezi hükümeti tarafınca yürütülmesi mümkün olmamaktadır. Çünkü haberleşme ve ulaşım sisteminin kısıtlı imkânları bunu engelliyordu (Tekeli, 1983: 14-15). Bu bakımdan belediyelere bir taraftan fırın işletmek, un ve inşaat malzemesi fabrikaları kurmak, belediye süthanesi işletmek gibi ekonomik içerikteki hizmetleri sağlama görevi verilirken öbür taraftan toplumu çağdaşlaştırma vazifesi kapsamında tiyatro, sinema ve gazino kurma görevi de tanınmıştır (Eryılmaz, 1997: 57).

Kent nüfuslarının süratli bir şekilde artmasında 1950'li yıllarda başlayan göç ve nüfus artışları etkili olmuştur. Bunun neticesinde, kısa bir zaman diliminde olsada belediyeler sosyokültürel çalışmalardan ziyade altyapı hizmetlerine öncelik vermesine sebebiyet vermiştir (Toprak ve Şataf, 2009: 12). Bu yüzden bu konudaki görevlerin belediyelerden alınmasından ziyade belediyelerin ilgi alanlarının farklılaşmasıyla ortaya çıktığı belirlenmektedir. Tekeli, bu daralmanın iki nedeni olduğuna dikkat çekmiştir. Bunlardan ilki, merkezi yönetimin refah devleti anlayışı kapsamında görev alanlarını arttırılmasıdır. İkincisi ise, özellikle göç yoluyla kentsel nüfusun hızlı bir biçimde artış yaşaması, bunun neticesinde alt yapı hizmetleri ve diğer temel hizmet taleplerinin artmasıdır. (Tekeli, 1983: 15).

Diğer taraftan Özgökçeler ve Bıçkı, buna karşın 1950-1975 yılları arasında genel olarak tür ve içerik bakımından kent yönetimlerinin yetki ve sorumluluklarının çoğaldığını, toplam kamu harcamaları içerisinde payının arttığını ve özellikle eğitim, konut, sağlık gibi temel sosyal faaliyet alanlarındaki rollerinin önemli bir noktaya geldiğini söylemektedir. Neticede, refah devletinin kurumsallaşmasıyla birlikte ortaya çıkan bu gelişmelerle beraber kent yönetimleri refah devletinin fonksiyonlarının büyük bir kesimini üstlenmişlerdir (Özgökçeler ve Bıçkı, 2011: 8). Zaten, 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı'ndan itibaren sosyal nitelikli hizmetlerin kent yönetimleri tarafından sunulmasının daha faydalı olacağı da söylenmektedir (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 247).

2.3 Sosyal Devlet Anlayışında Belediyecilik Kavramı

1980'ler yerel yönetimlerin tüm dünya üstündeki sorumluluklarının gelişerek dönüşmeye başladığı yıllardır. Dolayısıyla yerel yönetim birimlerine ait yetki ve sorumluluklarda da yenilikler meydana gelmiştir. Üstelik bu dönemde yerel yönetimler üstünde etkin olan faktörler vardır. Bu faktörler ise şu şekildedir; yerindelik ilkesi, yerel bağlamda özerklik, yerelleşme, küreselleşme, yerinden yönetim anlayışı ve yönetişimdir. Ancak bu faktörlerin en etkili olanları yerelleşme ve küreselleşmedir. Üstelik yerelleşme küreselleşmeye dahildir. Zira küreselleşme beraberinde yerinden yönetimi getirmiştir. Bu bağlamda da yerel ve bölgesel yönetimlerle vatandaş katılımının özerkliği pozitif yönde seyretmeye başlamıştır (Öztürk, 2012: 92).

Yine yerel yönetimlerin yerel seviyede önemli hale gelmesi belediyeler için oldukça önemlidir. Çünkü bunlarla beraber belediyelerin topluma faydalı olmak adına sosyallik yönleri gelişme göstermiştir. Sonuç olarak da ortaya sosyal belediyecilik anlayışı çıkmıştır ve beraberinde sosyal alandaki düzenleme ve planlama görevini mahalli idareler üstlenmiştir. Üstelik kamu harcamalarından belediyelere ayrılmış olan bölümle sosyal amaçlı hizmetlerde sunulmaktadır. Toplumsal dayanışma ile bu dayanışmaya bağlı bütünleşmenin gerçekleştirilmesi de bu belediyecilik türüyle gerçekleştirilebilmektedir. Bunlara ek olarak altyapı yatırımları, sosyal ve kültürel faaliyetler, sosyal güvenlik ve sosyal adaletin sağlanması, yerel yönetimlerin sosyalleştirilmesi de sosyal belediyecilikle gerçekleştirilebilmektedir. Öte yandan sosyal belediyeciliğin temeli sosyal refaha ulaşmaktır. Bütün bunlarla beraber belediyeler de özellikle 1980'lerden sonra sosyal yardım hizmetleri ve sosyal hizmetlerde artış yaşanmıştır ve burada ön plana çıkan büyükşehir belediyeleridir (Sezer ve Önder, 2012: 257).

Sosyal belediyecilik anlayışında sosyal politikanın belediyeler vasıtasıyla sosyal yardım ve hizmet sunması gereklidir. Dolayısıyla belediyelerde bu çerçevede düzenleme ve planlama yapmaktadır. Üstelik vatandaş haklarının sosyal yönüne de önem verilmektedir. Nitekim bu özellikler genel olarak şehirlerdeki yoksullara uygulanmaktadır. Bunlara ek olarak yine vatandaşların ortak gereksinimlerinin eşit ve tarafsız olarak karşılanması da çok önemlidir (Çelik,, 2014: 6).

Diğer yandan yerel yönetimler sosyal devlet anlayışıyla beraber merkezi yönetimin sorumluluğunu azaltmıştır. Buradaki amaç ise merkezi yönetim tarafından gerçekleştirilen bazı hizmetlerin yerelde doğrudan gerçekleştirilmesiyle daha etkili olmasının sağlanmasıdır. Bu bağlamda da sosyal belediyciliğin sahip olduğu şu fonksiyonları koruması önem arz etmektedir (Gündüz, 2013: 43);

- Belediye ve Halk İletişimi,
- Kılavuzluk ve Rehberlik Edilmesi,
- Mobilize edilmesi,
- Sosyal kontrol ve Rehabilitasyon,
- Sosyalleştirmenin sağlanması,
- Yardım edilmesi ve gözetme,
- Yatırımlar,
- Yönlendirme şeklindedir.

Bütün bunlarla beraber sosyal belediycilikte önemli olan diğer bir nokta sosyal doku incelemeleridir. Çünkü bu sosyal doku ile şehirde yaşayanlarla alakalı bir harita meydana getirilerek hizmetler bu doğrultuda sunulmaktadır. Böylelikle bireylerin geliri, kültür, eğitim ve yardıma muhtaç olanların belirlenmesi de kolaylaşmaktadır. Nitekim hizmetlerin verimli ve etkili olarak gerçekleşmesi de böyle mümkün olmaktadır ve kaynak israfı, adaletsizlik ve eşitsizliğinde engellenmesi bu sayede sağlanmaktadır. Bu bilgiler ışığında belediyelerin yardıma muhtaç gruplarla alakalı gerçekleştirdiği bazı hizmetler şunlardır: Anne ve çocuk sağlığı merkezleri açılması, çocuk kulüpleri açılması, danışma ve psikolojik yardım merkezleri açılması, engelliler için temel eğitim okulları, gençlik merkezleri, güçsüzler yurdu, hobi ve iletişim merkezleri açılması, huzurevleri açılması, kadın sığınma evleri açılması, kimsesiz çocuklar için yuvalar, koruma vakıflarının kurulması, kreş ve çocuk yuvaları açılması, meslek edinme ve beceri kursları açılması, parkların düzenlenmesi, savaş, terör, doğal afet gibi olağan üstü hallerde beslenme, barınma ve temizlik hizmeti sunulması, ihmale ve istismara uğramış, sokakta yaşayan veya tinerci olan çocuklara dahil oldukları gruplar adına psikolojik ve hukuki yardım bürolarının açılması, sosyalleşme adına farklı organizasyonlar yapılması, spor tesisleri ile spor ve iletişim olanaklarının sunulması ve ilgili kurumlarla görüşme sağlanarak onların harekete geçirilmesinin sağlanmasıdır (Uslu, 2011: 28).

2.3.1 Toplumcu belediyecilik

1960'lı yıllardan itibaren ülkemizde siyasi, sosyal ve ekonomik değişimler yaşanmıştır. Yaşanan bu değişimler ise 1970'lerde ortaya toplumcu belediyecilik anlayışının çıkmasını sağlamıştır. Üstelik toplumcu belediyeciliğe, demokratik belediyecilik ve yeni belediyecilikte denilmektedir. Ancak ülkemizde bu belediyecilik anlayışının gelişme nedeni gelir eşitsizliği ve yoksulluktur. Üstelik şehirlerdeki rantların yurttaşlar adına kullanılması da söz konusudur. Çünkü yerel demokrasiye vurgu yapılmaktadır. Bunlara ek olarak toplumcu belediyecilik birden fazla unsurdan oluşmaktadır. Bunlar şu şekildedir (Öztürk, 2012: 79):

- Merkezi yönetimin kurmuş olduğu baskı,
- Yereldeki problemlere çözüm aranması,
- Kökeni sosyal demokrat olan belediye başkanlarının yönetim anlayışına yaklaşımları,
- Bahsi geçen yaklaşımla da birlikçi, bütünlükçü, kaynak yaratıcı, düzenleyici, üretken ve demokratik bir toplum şeklindedir.

2.3.2 Belediyelerin sosyal belediyecilik faaliyetlerine yönelmelerinin nedenleri

Avrupa'da Ortaçağ'dan beri yerel yönetimlerin sosyal belediyecilik uygulamalarının varlığı devam etmektedir. Çünkü daha bahsi geçen dönemde bir yerel yönetimlerin atık sistemi, yol sistemi ve su arzı vb. kentsel hizmetlerle beraber, yaşlılara, okullara ve yoksullara bakım fırsatlarının geliştirilmesi, kamu sağlığı sistemlerinin meydana getirilmesi ile kadın ve çocuk emeğinin denetimi gibi sosyal belediyecilik hizmeti sunmaktaydı (Norton 1994: 3 aktaran Ersöz, 2009: 39). Nitekim bu etkinlikler kimi zaman azalmış kimi zamanda artmıştır. Bütün bu bilgiler incelendiğinde görülmektedir ki tarihsel süreçte belediyeler az maliyetli ve kısa vadeli faaliyetlerde ve yatırımlarda bulunmuştur.

Diğer yandan belediyelerin daha çok kısa vadeli uygulamalar yapmasındaki en önemli nedenler ailenin ve merkezi yönetimin temel sosyal politika uygulayıcı olarak görülmesi ve kaynaklarının kısıtlı olmasıdır. Bunlara ek olarak yoksullara yapılan yardımlar gibi kısa vadeli uygulamalarda bulunmasının seçimlerde etkili olması da yine kısa vadeli yatırım yapılmasının nedenlerinden bir tanesidir (Aysan, 2007: 28).

2.3.2.1 Kentleşme (şehirleşme)

1950'lilerden sonra köyden kente göç hareketinin başlaması beraberinde şehirlerde nüfusun artmasını ve buna bağlı olarak kentsel gruplarda çeşitlenmeyle beraber kişilerin kentsel hayatla alakalı beklenti ve taleplerinde de değişme yaşanmıştır (Erder-İncioğlu, 2008: 5). Bu bağlamda sanayileşen kentlerde meydana gelen yoğunluk, prestijli mekânlarla çöküntü mekanların, fakirlerle zenginlerin bir arada yaşadığı kutuplaşmaların görülmesine neden olmuştur (Kesgin, 2011: 35). Bahsi geçen kutuplaşmanın ülkemizdeki göstergesi ise gecekondulaşmanın hızlıca artmasıdır. Öyle ki 1955 yılında 50 bin olan gecekondu sayısı 1980 yılında 950 bine kadar artarken bölümlerin nüfusu 250 binden 4 milyon 475 bine kadar artmıştır. Bunların toplamına bakıldığında 1955 yılı gecekondu nüfusunun toplam nüfustaki oranı %4,6 civarındayken 1980'lere gelindiğinde bu oran %23,5 e kadar yükselmiştir (Aydınlı, 2004: 145).

Diğer taraftan ülkemizde 1980 sonrasında meydana gelen ekonomik değişimler ve terör problemi beraberinde göç hareketlerini getirmiştir. Ancak göç edenler umutla içinde geldikleri kentte önemli travmalarla karşılaşmıştır. Çünkü aileler hem sosyo-kültürel değerlere uyum hem de ekonominin neden olduğu sorunlar nedeniyle savrulmuşlardır. Sonuç olarak da çocuklar ya eğitimlerini yarıda bırakıp çalışmak zorunda kalmış ya da bazı suç örgütlerinin eline düşmüştür (Aydın, 2011).

2012 TÜİK Çocuk İşgücü Anketine göre, ülkemizde 6 ile 17 yaş arasındaki çocukların %91,5 okula gitmekteyken geri kalan kısmı okula devam edememektedir. Geri kalan %8, 5'lik oranın istihdam oranıysa %5,9 civarındadır. Bunlara ek olarak ülkemizde istihdam edilen çocuk birey oranının %44,8'i kentlerde hayat sürmektedir (TÜİK, 2013).

Yine göç eden bireyler ilk başta, yerel yönetimlere başvurmakta ve karşı karşıya kaldıkları konut sorunu gibi temel gereksinimlerle alakalı sorunların onlar tarafından çözülmesi talep edilmektedir. Taleplerinin karşılanmaması halindeyse gecekondu, çevre, kentte yaşama ona adapte olma hatta ilerleyerek kapkaç, insan onuruna yakışmayan yaşam alanları ve hazine arazilerinin işgali gibi ciddi sorunlar kendini göstermektedir (Yüksel, 2007: 293). Bunlara ek olarak kentlerde meydana gelen sosyal değişimler neticesinde ortaya çıkan yeni yaşam tarzı nedeniyle çocuk, yaşlı ve

engelli vb. toplumsal grupları ötekileştirmektedir ve onları yalnızlaştırmaktadır (Ölmez, 2005: 88).

Bütün bunlarla beraber bahsi geçen gelişmelerin yaşandığı belediyeler iki önemli sorunla karşılaşmaktadır. İlk sorun kentin fiziki görünümüyle alakalıdır. Sorunun çözülmesi adına da rekreasyon alanları, fiziki altyapı çalışmaları ve imar planları gibi çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla belediyelerin bu işlevlerinde daha fazla artış meydana gelmektedir. İkinci sorun ise sosyal boyutta kendini göstermektedir. Bu çerçevede de çeşitli gelir seviyesi olan gruplar arasında bütünleşmenin sağlandığı, yoksul ve zayıfların korunduğu, belde sakinleri ile yönetim arasındaki irtibatı güçlendiren politikalar oluşturulmaktadır (Eryılmaz, 1998: 20).

2.3.2.2 Küreselleşme, fakirleşme ve güvenlik endişesi

Küreselleşme her ne kadar karşıtı gibi görünse de beraberinde yerelleşmeyi de güçlü hale getirmiştir. Üstelik yine küreselleşmeyle beraber ulus devletlerde meydana gelen görev ve yetki devirleri de yerel yönetimlerin kamusal mal ve hizmetlere fazladan sunucusu haline gelmesini de sağlamıştır (Yüksel, 2004: 11-12). Bunlara ek olarak yine yerel yönetimlerin önemli hale gelmesinde yeni dönemin sahip olduğu kentsel rekabet anlayışıyla (Sassen, 2005) yerel yapılanmaların sahip olduğu demokratik özellikler ile bilhassa hizmetlerin gerçekleştirilmesinde halka yakınlık prensibi çok büyük etkiye sahiptir (Shatkin, 2000: 2360).

Yerel yönetimler bahsi geçen süreçte sosyal hizmetlerden sosyal yardımlara, konuttan sağlığa, alt yapıdan üst yapıya kadar birden fazla hizmeti gerçekleştirir hale gelmektedir. Yani küreselleşme yerel yönetimlerin sorumluluklarını arttırmıştır. Üstelik yerel birimler tıpkı girişimciler gibi iş birliği yapabilmekte ve yerelde karşılaşılan sorunlara cevap aramaktadır. Birçok yazara göre de yerel birimlerin yeni hali New Localism (Yeni Yerelleşme) şeklinde adlandırılmaktadır (John, 2001: 10).

Küreselleşmenin yerelleşmeyi hızlandıran diğer bir noktası politikadır. Çünkü sosyal hizmetlerin gerçekleştirilmesinde gerekli mali kaynağı elinde bulundurmayan yerel birimlere yönlendirilmesi dış borçlanmayı oda kredi kuruluşları için yararlı gelişmeyi beraberinde getirecektir (Güler, 1997: 68-69).

Diğer yandan küreselleşmenin arka yüzünde ülkelerin içinde ve ülkelerin arasındaki gelir eşitsizliğinin daha derinleşmesi ya da yoksulluk oranlarında artış yaşanması yatmaktadır (Kerman-Akte1-Altan, 2007: 11). Dolayısıyla yerel yönetimler bu

etkilerden kurtulmak adına etkin politikalar üretmek zorunda kalmıştır (Ersöz, 2009: 81). Kısacası hem kurumsal hem de yapısal problemlerle baş etmekle uğraşmaktadır (Kesgin, 2011: 36).

Bütün bunlarla birlikte kentlerde dışlanma ve yoksulluk nedeniyle ortaya ciddi güvenlik sorunları çıkmaya başlamıştır (Mingione-Oberti-Pereirinha, 2002: 44). Bu bağlamda da belediyelerin sosyal politika uygulamalarını gerçekleştirmesinin bir başka sebebi toplum düzenini korumaktadır demek yanlış olmayacaktır. Nitekim sağlıklı bir topluluğun meydana getirilmesi ve sürdürülebilirliği muhtaçlara yardım edilmesine bağlıdır. Diğer yandan beraber yaşanan ve hayatın paylaşıldığı bireylerle yaşanacak olan yardımlaşmanın bir seçeneği, bütün bireylerin maddi ya da manevi olarak zarara uğrayacağı bir karmaşa ortamının doğmasıdır. Çünkü muhtaç, yaşlı ve engelli bireylerin gereksinimlerinin giderilememesi, yalnızca toplumdaki bireylerin ahlaki ve vicdani bakımdan kendi içlerinde huzursuzluk yaşamalarını değil vandalizm, hırsızlık, tinerci gençler ve sokak çocukları vb. olguların beslenerek toplumun tamamında huzurun ve düzenin bozulmasına neden olabilmektedir (Ateş, 2009: 89).

2.3.2.3 Küçülen merkezi hükümet, büyüyen yerel yönetimler

Neo-liberal politikaların 1980'lerden sonra artış göstermesi nedeniyle merkezi yönetimin müdahale yetkisini yok ederken daha çok yerel yönetimlerin gündeme gelmesini sağlamıştır. Üstelik, Finlandiya ve İsveç gibi İskandinav ülkeleri başta olmak üzere birçok ülkede yerel ve merkezi yönetimler arasındaki ilişkiler decentralizatin (adem-i merkeziyetçilik) ilkesi ile yürütülmeye başlanmıştır (Naschold, 1996:131-134).

2.3.2.4 Halkın yerel birimlerden beklenti ve istekleri

Bireyler zaman ilerledikçe devletten ve devletin idarecilerinden daha fazla şey beklemektedir. Diğer taraftan, belediyelerin görev tanımına dahil olan farklı kent hizmetleri son dönemlerde hem kentte yaşayanların gereksinimlerini gideren hem de sosyal hizmete dönen bir hale gelmiştir. Temelde birbirine destek veren iki olgunun, belediyelere ait olağan hizmetlerle beraber sosyal yardımlar, sosyal hizmetler ile sosyal niteliğe sahip spor kültürel, sağlık eğitim vb. öteki belediyeçilik alanlarında da birbirini desteklediğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu bağlamda da yerel halkla doğrudan iletişim kurabilmesi ile kentte yaşayanların sosyal ve kültürel hizmetlere

daha fazla önem vermesi kısacası sosyal belediyecilik olarak tanımlanmakta olan hizmetler yapılmasını sağlamaktadır (Ateş, 2009: 91).

Yaşanan gelişmelerde sosyal hizmetlerin yerel nitelinin ağır basması altı çizilmesi gereken bir noktadır. Şöyle ki, bir bölgede kadınlar, çocuklar, yoksullar ve engelliler adına yapılan sosyal programların uygulanması ile direkt transfer harcamalarının gerçekleştirilmesi merkezi yönetimlere ait programlardan daha etkilidir. Çünkü sosyal ve kültürel hizmetlerin yörelere göre çeşitliliğe sahip olması ve oraya ait gereksinimlerin görülmesi, bahsi geçen hizmetlerin belediyeler ve yerel yönetimlerce gerçekleştirilmesinin diğer önemli nedenlerinden bir tanesidir (Ateş,, 2009: 90-91).

2.3.2.5 Avrupa birliği süreci

Belediyelerin sosyal politikalara yönelmesindeki bir diğer etken Avrupa Birliği'nin yerel yönetimleri kamu yönetimi içerisinde daha etkili kılmak adına hazırladığı uluslararası belgelerdir (Ersöz, 2009: 81). Bu bağlamda Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda yer alan hizmette yerellik ilkesi önemli bir role sahiptir (Ateş, 2009: 90).

Diğer taraftan Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA), BM ve Avrupa Konseyi belgelerinde bulunan ve ülkemiz tarafından da kabul edilen temel evrensel değerlerde sosyal politikaların yerel yönetimlerce gerçekleştirilmesini ifade etmektedir. Bahsi geçen değerler ise şunlardır; yerel halka karşı daha sorumlu ve duyarlı olduğu anlayışı, yerel yönetimlerin demokratik sistemler adına etkili ve vazgeçilmez olduğu, yerel yönetimlerin halk katılımına izin veren özelliğe sahip olması, yerel yönetimlerin yerel hizmetleri kamuya kıyasla daha başarılı şekilde sunması ve yerel yönetimlerin özerk kuruluşlar olması şeklindedir (Ersöz, 2009: 39).

2004-2005 yıllarında ülkemizde gerçekleştirilen düzenlemeler incelendiğinde görülmektedir ki, uluslararası düzenlemelere uymanın bir gerekliliği de yerel yönetimlerin klasik belediyecilik anlayışına ek olarak sosyal hizmetleri de üstlenmesidir (Özgökçeler-Bıçkı 2011: 10). 2011'de ülkemizde kurulan Avrupa Birliği Bakanlığınca yerel yönetimlerin AB sürecindeki ilerleyişini yönlendirmektedir. Dolayısıyla da ülkemizde o tarihten sonra yerel yönetimler bu bağlamda proje ve programlar hazırlanmaya başlanmıştır. Bunların en önemlileri ise AB Müktesebatının Yerelde Uygulanması Projesi, Gençlik Projeleri Destek Programı

ve Belediyeler AB'ye Hazırlanıyor Projesidir
(<http://www.ab.gov.tr/index.php?p=48579&l=1>).

2.3.2.6 Diğer nedenler

Toplumsal duyarlılığın geliştirilmesi sosyal politikaların sürdürülebilirliği adına çok önemlidir. Çünkü yerel yönetimler hemşerilik ve komşuluk anlayışı nedeniyle aynı bölgede yaşamakta olan kişilerin toplumsal duyarlılıklarını da geliştirmelerine de katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla da artık tetiklenen sivil inisiyatifler bahsi geçen politikaların sunumu ve sürdürülebilirliği noktasında hem yerel yönetimlerin sorumluluğunu azaltır hem de seçenek olabilmektedir (Yüksel 2007: 295).

3. SOSYAL BELEDİYECİLİK KAVRAMI VE UYGULAMALARI

3.1 Kavram ve Tanım Olarak Sosyal Belediyecilik

Kamu alanında son dönemde meydana gelen değişikler yerel ve merkezi yönetimlerin hem kendilerini değiştirmesine hem de yenilemesine sebebiyet vermiştir. Üstelik kamu idarelerinin vatandaşlarına hızlıca ulaşabilmesini ve etkin hizmet sunmasını sağlayan düzenleme ve değişiklikler yapılmaya da halen devam edilmektedir. Bu bağlamda belediyeler ise toplumda korumaya ve bakıma muhtaç olan bireyler için meslek edindirme kursu, eğitim bursu, sıcak yemek dağıtım ve aşevleri açılması, yakacak ve gıda yardımı, sağlık yardımı, yaşlılar için evde bakım hizmeti, engellilere ve kimsesizlere yönelik hizmet ve sığınma evleri hizmeti vermektedir. Bunlara ek olarak belediyeler kültür merkezleri ve bilgi evleri açarak sosyal ve kültürel hizmetlerde sunmaktadır (Sönmez, 2010: 58).

Bütün bunlarla beraber Dünya’da ve ülkemizde devamlı olarak artan nüfus kamuda meydana gelen değişimin başlıca nedenidir. Bu bağlamda da belediyelere gereğinden fazla sorumluluk yüklenmektedir. Nitekim belediyelerde iş aşamalarını, vizyonlarını, misyonlarını ve organizasyon şemalarını hem yenilemeye hem de değiştirmeye mecbur kalmıştır. Diğer yandan merkezi yönetimlerin kanunlar üstünde gerçekleştirdiği değişiklikler, büyükşehirlere olan göçler ve hızlı kentleşmede belediyelerin değişime uğramasına sebebiyet vermiştir.

3.2 Sosyal Belediyeciliğin Uluslararası Örnekleri

Son dönemde değişen ve gelişen sosyal belediyecilik faaliyetleri sosyal yardım ve hizmetlerin sunulması açısından ulusal ve uluslararası birçok düzenlemeyi beraberinde getirmiştir. Ancak sosyal yardım ve hizmetlerin sunulması her ülkede farklılıklar göstermektedir. Bu bölümde Avrupa’da sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında sosyal yardım ve hizmetler İngiltere, Amerika ve Fransa ölçeğinde incelenmektedir.

3.2.1 İngiltere’de sosyal yardımlar

İngiltere’de yoksullukla mücadele adına gerçekleştirilen yardımlar genel ve ulusal bir program anlamına gelmektedir. Üstelik sosyal sigorta çerçevesinde güvenlik ağıda kurduğundan da önem arz etmektedir. Programın adı ise İngiliz Gelir Desteği şeklindedir. Programda gıda, eğitim ve sağlık gibi yardımlarla beraber konut yardımı da kapsamlı olarak sunulmaktadır. Diğer yandan yardım talep etme bir tür hak olarak kabul edilmektedir. Ebeveynlere sunulan Aile kredisi sayesinde de onlara çalışma esnekliği ve teşviki sunulmaktadır. Bunlara ek olarak ülkedeki sosyal yardımlar ulusal özellik taşımaktadır. Bu bağlamda da ihtiyaç sahipleri belirlenerek onların ihtiyaçlarının giderilmesi bütün ülkede oluşturulan ortak şartlara bağlıdır (Kaya, 2009: 97).

3.2.2 ABD’ de sosyal yardımlar

Birçok düşük gelirlili ve fakir aile Amerika’da destek almaktadır. Ancak bu aileler yaşam mücadelesi vermeyi sürdürmektedir. Yine de yardıma muhtaç olan bütün ailelerin destek alamadığı da bilinen bir gerçektir. Bunun nedeniyse, ilgili ailelerin doğru bilgiye ulaşamaması ve göçmen aile kılavuzlarının yeterli İngilizce ’ye sahip olmamasıdır. Doğru bilgiye ulaşarlarsa yardımlara kolaylıkla ulaşabilmektedir. Örnek vermek gerekirse, Massachusetts, Oklahoma ve Indiana’da aile ve çocuk yardımlarının kayıtları usulüne uygun şekilde gerçekleştirilmektedir. Bunlara ek olarak aileler ilgili memurların onlara kötü davranmasından ve damgalanmaktan da korkmaktadır (Özen vd., 2016: 419).

Amerika’daki sosyal yardım sistemi parçalı, kategorik ve geniş olarak belirtilmektedir. Bu bağlamda gıda yardımının ve ilave gelir güvencesinin federal seviyede sunulması ve finanse edilmesi bu duruma örnek teşkil etmektedir. Ancak kategorileştirilmesi aynı zamanda sınıfsal ayrışmaya neden olduğundan negatif şekilde algılanmaktadır ve gereksinim sahiplerinin araştırılması sırasında katı kurallar şeklinde değerlendirilmektedir. Yine de bahsi geçen durumun pozitif yönü, çalışma isteğini tetiklemesidir. Bütün bunlarla birlikte Amerika’da yardım türleri her ne kadar fazla olsa da Avrupa ülkelerine kıyasla daha azdır (Kaya, 2009: 97).

3.2.3 Fransa’da sosyal yardımlar

Fransa’da belediye sosyalizmi, oldukça küçük bir hareket olarak doğmuş ama özellikle Üçüncü ve Dördüncü Cumhuriyet dönemlerinde en verimli uygulamalarını hayata geçirmişlerdir. Fransa’da belediye sosyalizmini dönemlere ayırarak incelediğimiz takdirde birinci dalga olarak; 1880-1918 dönemini, ikinci dalga olarak ise; 1920-1930 yıllarını kabul edebilir. Sosyalistlerin hikayesi olarak başlayan belediye sosyalizmi 10 yıllık geçmişi ile işçi sınıfının geçmişi ile Kuzey Fransa’nın sanayi kentlerine kadar ulaşmıştır. Sosyalist belediye başkanlarının benimsediği anlayış çerçevesinde ekonomik, sosyal ve kentsel planlama politikalarını geliştirmeyi başarmışlardır. Onları diğerlerinde farklı kılan ise toplumsal sorunları başlangıç noktası olarak almalarıydı. Yoksullar için, tek başına yaşayan kadınlar, işsizler ve yaşlı insanlar için isteğe bağlı ya da zorunlu harcamalar yapılmaktaydı. Fransa’da yaşanan belediye sosyalizmi insanların hayatlarını kolaylaştırmada bir çeşit refah sistemi oluşturmuştur (Bayramoğlu, 2015: 65-67).

1930’lu yıllar itibariyle Fransada etkisini gösteren ve merkez ve sol partilerin bir araya gelerek oluşturduğu sosyalist halk cephesi 1936 yılında Leon Blum başbakanlığında büyük zafer kazanmakla beraber haftalık çalışma saatlerinin 40 saat olarak düzenlenmesi, işçilere ücret, karşılığı izin ve toplu sözleşme gibi işçi hakları noktasında çalışmalar yapılmıştır.

Fransa’da yerelleşme adına önemli adımlar ilk olarak 1945 yılında atılmış olmakla beraber belirli bir hal alması 1958 yılında mümkün olmuştur. Desantralizasyon hareketi ise Temmuz Monarşisiyle başlamıştır. Öte yandan hareketle beraber merkeze ait olan yetkilerin yerel yönetimlere ve taşra birimlerine devredilmesi gündeme gelmiştir. Dolayısıyla ortaya yerelleşme hareketi çıkmıştır. Ancak yerelleşmenin belirginlik kazanması 1982 yılında mümkün olmuştur. Bu bağlamda da 1988’e kadar yapılan kurumsal ve yasal düzenlemelerde gerçekleştirilmiştir (Parlak, t.y.: 26). Örnek vermek gerekirse; yerel ve kamu yönetimleri arasında yetki, görev ve kaynak paylaşımı, idari vesayetinin kaldırılması ve bölgesel yerel yönetimlerin oluşturulması bu dönemde gerçekleştirilmiştir.

2000’li yıllar Fransa’daki yerel yönetim sisteminin değişimin anayasal seviyede ortaya çıktığı yıllardır. 2003 yılında yerel yönetimlerin anayasal statülerinde değişiklikler yaşanmıştır ve belediyelere ait mali ve idari haklar genişletilmiştir.

Diğer taraftan da Fransa'daki örgütsel yapı anayasal bir ilke ile örgüt yapısına göre yeniden düzenlenmiştir. Böylelikle de yerel yönetimler merkezi yönetime karşı hukuki bir boyut kazanarak özerk hale gelmiştir. Bütün bu bilgiler ışığında da Fransız yönetim sistemi, Bonapartist anlayıştan uzaklaşarak mali ve idari özerkliğin güçlendiği bir hale gelmiştir (Şengül, 2012: 1).

Fransa'daki yardım yapısı, minimum refah düzeyi bakımından üçlü sosyal yardım şeklindedir. Üstelik ülkedeki geleneksel sosyal refahın sağlanması seviyesi Fransız Asgari Gelir İçermesi uygulamasına kıyasla pasif durumdadır. Uygulamanın içeriği ise devletin ve ihtiyaç sahiplerinin birbirlerine olan sorumluluklarının belirlenmesidir.

Yine Fransa'nın yardım anlayışında kategorik program yer almaktadır. Temel güvence ağıyla da yeni programlar meydana getirilerek gelişimde sağlanmıştır. Bu bağlamda da yerel takdir yetkisi her ne kadar bağımsız olmasa da düzenleyici ve ulusal bir çatıda bir araya getirilmiştir. Kaynakların belirlenmesi aşamalarıysa esnek bir yapıya sahiptir (Kaya, 2009: 98). Bunlara ek olarak Fransa'da dışlanma ve yoksullukla alakalı hükümete destek veren birim olarak Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma Ulusal Konseyi kurulmuştur. Zira 1998'de kurulan Ulusal Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma Gözlemevi de bir tür destek görevi görmektedir. Son olarak bakanlıklar arasındaki eş güdümü sağlayan komite birimlerinin de unutulmaması gerekmektedir (Kaya, 2009: 104).

Daha önce de bahsettiğimiz üzere Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu 1923 yılında sanaysini geliştirmek adına gereken araçların hiçbirine sahip değildi (Altan, 2006: 65). Sosyal politikaların düzenlenmesinde ise bireyden başlanarak siyasal rejimin özellikleri çerçevesinde toplu düzenlemeler yapılmıştır. Üstelik bu akışa diğer ülkelerin sosyal politika tarihlerinde de rastlanmaktadır (Talas, 1992: 74).

Ülkemiz tarihinde devletin iş hayatına olan ilk müdahalesi 1921'de yürürlüğe konulan Zonguldak ve Ereğli Havza-i Fahmiyesinde Mevcut Kömür Tozlarının Amele Menafii Umumiyesine Olarak Furuhtuna Dair Kanun'dur (Altan, 2006: 66). Kanun'un amacıysa Ereğli ve Zonguldak kömür bölgelerinde üretim esnasında kendini gösteren ve işletme tarafından kullanılmayan kömür tozlarının açık arttırmayla satılmasından sağlanacak olan gelirin işçiler adına kullanılmasıdır (Dilik, 1985: 94).

1930’larda ülkemizde ulusal sanayinin geliştirilmesi adına iktisadi faaliyetler olarak demiryolu, liman ulaşımı çalışmaları ve birkaç adet büyük ölçekli fabrika açılışı yapılmıştır (Deniz, 2012: 252). Ancak bu durum özel kesimden beklenen gelişmelerin gerçekleşmediğinden dönemin yöneticilerinin hayal kırıklığı yaşamalarına sebebiyet vermiştir (Alexander, 1960: 349). Öte yandan özel kesim ciddi bir sermaye sorunuyla karşı karşıyadır (Kerwin, 1951: 22). Bu bağlamda da zaten bir sanayi altyapısına sahip olmayan ülkemizin sanayileşme sürecinin devlet tarafından gerçekleştirilebileceğine olan inanç beraberinde devletçilik düşüncesini getirmiştir (Deniz, 2012: 247).

Ülkemizde 1930’da 1580 Sayılı Belediyeler Kanun’u yürürlüğe konulmuştur. Kanun’un içeriğinde ise seçimle kurulan meclisler, kanunların belirlemiş olduğu ilkelerle o illerdeki muhtaçlara ve engellilere yardım (Altan, 2006: 67), bayındırlık, tarım, ekonomi, sağlık ve eğitim gibi sosyal yardımların düzenlenmesi yer almaktadır (Talas, 1992: 80).

Diğer yandan 1930’larda sanayileşme adına atılan adımlardan sonra canlanan ekonomi hem işçi kitlesinin doğmasına hem de genişlemesine sebep olmuştur. Üstelik iş gören ve iş veren arasındaki ilişkilerin düzenlenmesini sağlayacak özel bir iş kanununun hazırlanması gereksinimi de doğmuştur. Zira 1936 kabul 1937 yürürlük tarihli 3008 Sayılı İş Kanununun amacında bu ihtiyaçların karşılanmasıdır (Dilik, 1985: 98). Bunlara ek olarak kanun, devletin iş hayatına ilk müdahalesi şeklinde görülmektedir. Yine kanun tek parti sistemiyle devletçi ekonomik politikaların önemli izlerine de sahiptir (Tokol, 2014: 63). Bunlara ek olarak iş gören ve işveren ilişkilerinin devlet gözetiminde gerçekleştirilmesini hedefleyen, müdahaleci ve yasakçıda olan bu kanunla (Talas, 1992: 104) iş hayatı ilk kez sistematik şekilde düzene koyulmuştur. Ayrıca iş hayatıyla alakalı uyuşmazlıkların devlet organlarıncaya çözümlenmesi ve grev ile lokavtın yasaklanması da kanunda yer almaktadır (Deniz, 2007: 147).

Cemiyetler Kanun’u 1938’de ülkemizde yürürlüğe giren ve içindeki maddelerde bulunan yasak ve zorunluluklarla zaten var olmayan sendikal özgürlük haklarını hukuken yok eden bir kanundur (Makal, 2007: 518). Ancak alanyazımda yapılan bu düzenlemenin temelinde yasak koymaktan keza, ülkenin faşizm ve komünizm vb. siyasal ve ideolojik akımlardan korunması adına hazırlandığına dair ifadelerde bulunmaktadır (Dilik, 1985: 100; Gülmez, 1984: 117).

1947’de yürürlüğe konulan 5018 sayılı İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanunla, ilk kez sendikalarla alakalı hukuk kurallarıyla alakalı özel bir kanundan bahsetmek mümkün olmuştur. Aynı zamanda Türk sendikacılığının doğuşu ve gelişmesi şeklinde de kabul gören kanun (Altan, 2006: 70) Talas’a göre çok sınırlayıcı ve sınırlı şeklinde yorumlanmaktadır (Talas, 1992: 249).

Türk sosyal politika perspektifinden bakıldığında 1961 anayasası bir dönüm noktası olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü bu Anayasa’da sosyal hukuk devleti ve sosyal adalet anlayışından bahsedilmektedir. Üstelik kanunla sendika hak ve özgürlükleri, çalışma hakkı ile grev ve toplu sözleşme hakkı güvene alınmış ve devlet ile sendika ilişkilere daha dengeli bir hale getirilmiştir (Koray 2008: 173). Zira bahsi geçen dönemde sendikalı işçi ve sendika sayısında önemli bir artış gözlemlenmektedir. Bunlara ek olarak yine Anayasa’da yapılan başka düzenlemeler de gerçekleştirilmiştir. İlk olarak 1963’de Grev ve Lokavt Kanunu, 274 Sayılı Sendikalar Kanunu ve 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi kabul edilmiştir. İkinci olarak 1965’de 624 Sayılı Devlet Personeli Sendikalar Kanunu yürürlüğe girmiştir (Çelik, 1996: 11). Buna ek olarak aynı yılda 1945 yılından beri dağılık ve tedrici şekilde gelişim gösteren sosyal sigorta mevzuatı, 1964’de yürürlüğe giren 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu’yla beraber daha derli toplu ve sistematik bir şekle sokulmuştur (Makal, 2007: 525).

1971’de herhangi bir sosyal güvenlik kapsamına dahil olmayan bağımsız iş görenler, 1497 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu sayesinde sigorta güvencesine dahil edilmiş ve sosyal güvenlik daha kapsamlı hale getirilmiştir. Buna ek olarak yine aynı yılda, 1475 Sayılı İş Kanun’u yürürlüğe konulmuştur (Altan, 2006: 72).

Bütün bunlarla birlikte 1982 Anayasasının hazırlanması sırasında 1961 Anayasasında bulunan sosyal uyanışın ekonomik gelişmeyi engellediği düşüncesiyle örgütlenme hakkına daha sınırlayıcı ve kuşkulu biçimde ele alınmıştır (Koray 2008: 175). 1990’dan sonra gerçekleştirilen değişiklikler ve yapılan yasal düzenlemelerle hem sosyal politika alanında uluslararası sözleşmeler doğrultusunda kurumsallaşma gerçekleştirilmiş hem de ilişkiler tekrardan düzenlenmeye başlamıştır (Tokol, 2014: 68-69). Dolayısıyla da ülkemizde toplu iş ilişkilerinde yeni bir rota çizilmiştir (Altan, 2006: 73).

3.3 Sosyal/Refah Devletinin Bir Aracı Olarak Sosyal Politika

Sanayi devriminden önce sosyal politikalar dini kurumlar, gönüllü kuruluşlar ve ailelerin ürettiği uygulamalarla sağlanırken, yaşanan devrimden sonra kendin gösteren yoksullukla mücadele edilmesi amacıyla devlet bazı uygulamalarda bulunmuştur. Dolayısıyla geleneksel sosyal politika, sosyal hizmetlerin gerçekleştirilmesi bir tür devlet müdahalesi olarak adlandırılmaktaydı. Yine bu durum 20. Yy ilk dönemine kadar yoksul ve fakirlerin acil gereksinimleri adına en düşük seviyede devlet müdahalesi şeklinde algılanmaktaydı. Öte yandan sistematik ve kapsamlı sosyal politikalar savaş sonrası, refah devleti kavramıyla ortaya çıkmıştır (Hall, 2004: 19). Zira geleneksel anlamda sosyal politika çalışmaları, refah devleti ile refah devletinin temelini oluşturan bireysel sosyal hizmetler, sosyal güvenlik, eğitim, barınma ve sağlıkla doğrudan alakalıdır (Coffey, 2004: 2).

Ancak yukarda bahsettiğimiz alanda meydana gelen gelişmelerin temeli yine refah devletlerinin altın çağı şeklinde de adlandırılan II. Dünya Savaşı sonrasına denk gelmektedir. Üstelik bu dönemle beraber sosyal politikalar hem daha kapsayıcı bir özellik göstermiş hem de toplumsal sorunları da bünyesine dahil etmiştir. Bütün bunların sonucunda da refah devletinde meydana gelen gelişim ve değişim süreci, direkt uygulanan sosyal politikalar üstünde de etkili olmuş ve içeriğinin değişmesine neden olmuştur.

3.4 Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politikalar

Etkisini teknolojik, sosyo-kültürel, toplumsal ve ekonomik olarak bütün alanlarda gösteren küreselleşme, bilhassa neo-liberl politika uygulamalarının baskın olduğu dünya da sosyal politikalar üstünde de etkilidir. Mishra'da daha çok sosyal politikaların tetikleyicisi olan sosyalist seçeneklerin yok edilmesini ve ulus devletlerde meydana gelen değişim aşamalarının sosyal refahla alakalı bakış açılarının tekrardan incelenmesi gerekliliğini doğurduğunu belirtmiştir (Mishra, 1999: 1).

UÇO, IMF, DB ve DM vb. bölgesel ve uluslararası örgütlerin küresel hale gelen sosyal problemlerin çözülmesi adına politikalar üreten ve sosyal standartları belirleyen birer merkez olması, sosyal politikanın küresel boyutunu ortaya koyması bakımından oldukça önemlidir. Örnek vermek gerekirse BM'nin ırkçılığa karşı

mücadele etmek adına 1965’da imzaladığı ancak 1969’da yürürlüğe konulan The International Convention on The Elimination all Forms of Racial Discrimination, (ICERD) (Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme) adlı sözleşmeyle ciddi sosyal standartların ortaya konmasını sağlamıştır. Sözleşmenin şartları ise şunlardır; taraf devletler herkese eğitim ve öğretim hakkı, eşit işe eşit ücret hakkı, konut ve barınma hakkı, uygun çalışma ortamının sağlanması ve çalışma hakkının korunmasını sağlamalıdır.

ILO ise Philedelphia Bildirisi doğrultusunda 1919-1993 arasında 181 tavsiye ve 174 sözleşmeyi onaylamıştır. Kabul ettiği tavsiye ve sözleşmeler ise sosyal güvenlik, çalışma şartları, zorla çalıştırma yasağı, örgütlenme ve toplu pazarlık hakkı ve dernek kurma vb. konuları şeklindedir (Şenkal, 2003: 26-27).

Öte yandan küreselleşmenin ekonomi ve ekonomi karakterinde neden olduğu değişimler çalışma ilişkilerinde de değişimlere neden olmuştur. Özaydın’a göre ise bu değişim iş hayatı ve ilişkileri üstünde bir etkiye sahip olan sosyal politikanın da sarsılmasına sebebiyet vermiştir. Yaşanan bu olayda, sosyal politikanın temellerini iş ilişkilerinden çıkarma veya yeni çalışma temelinde sınırlı bir anlayış seçeneklerinden birine yönlendirecektir (Özaydın, 2008: 167). Üstelik Munck’un söylemiyle emeğin toplumsa alandaki gücünün ciddi güç kaybetmesi ve bireyciliğin ön plan çıkması sendikacılığın güç kaybetmesine sebebiyet vermiştir (Munck, 2003: 156).

Son olarak sosyal politik alanına refah devleti anlayışıyla sosyal dayanışma da dahil olmuştur. Bu durumda yoksullar ve yoksullukla mücadele sosyal politikanın kökeninden ayrılmasına neden olmuştur. Çünkü sosyal politikanın konusu artık bütün bireyleri ortak bir vatandaşlık statüsünde birleştirmektir (Buğra, 2010: 66).

3.4.1 Neo-Liberalizmin Sosyal Politikalar Üzerine Etkisinin Geliştirilmesi

Dönemin hakim neo-liberal düşüncesi, hem yerel yönetimlerin sosyal politikada daha etkin olmalarını hem de merkezi yönetimin sosyal harcamaları kısıtlamasını talep etmekteydi. Bu doğrultuda da kamu hizmetlerinde yerelleşme aşaması başlamıştır. 1990’lara gelindiğinde de İskandinav ülkeleri sosyal harcamalara ciddi ağırlık vermiştir. Bu bağlamda da Danimarka, İsveç ve Norveç’te sosyal refah hizmetlerinin %80’den fazlası ile sağlık hizmetlerinin %90’dan fazlası yerel yönetimlerden sağlanmıştır (Bogason, 1996: 2 aktaran Güloğlu-Es, 2008: 259).

Diğer yandan İskandinav ülkeleri dışındaki yerel yönetimlerde sosyal politikaların gerçekleştirilmesinde ciddi avantajlara sahiptir. Dolayısıyla da öteki Avrupa ülkelerinde sosyal politikaların yürütülmesinde yerel yönetimler daha aktif rol oynamaya başlamıştır (Wagner, 2004: 281). Zira AB’de sosyal politikalarını subsidiarity (hizmette yerellik) ilkesi çerçevesinde bölgesel ve yerel yönetimlerin konusu şeklinde kabul etmektedir (Apan, 2007: 10). Çünkü AB’de de kentsel ve kırsal alanlarda toplumsal hayatın çekirdek yönetim birimi olan yerel yönetimler hem farklı seviyelerdedir hem de farklı hizmetleri yönetmektedir. Bahsi geçen hizmetlerse altyapı bakım, çevre koruma, eğitim, evsel atık toplama ve arıtma, kanalizasyon sistemleri, konut, kültürel ve eğlence aktiviteleri, sağlık, sosyal yardım, su ve enerji temini, şehir içi toplu taşıma şeklindedir (OECD 2004: 3).

3.5 Sosyal Politika Kurumları

Sosyal uygulamalar ile dini kültür, hümanizm ve hayırseverlik bağdaştırılmakla beraber (Ersöz, 2003: 121) tarihte de sürekli olarak varlığını korumuştur. Bunun nedeni ise toplumda her zaman kimsesiz çocukların, yaşlıların, hastaların, yoksulların, zihinsel ve fiziksel engellilerin bulunması ve bunların sosyal hizmet ve yardımlara gereksinim duymasındır (Burden, 1998: 2). Bahsi geçen ihtiyaçların giderilmesi içinde tarihte dayanışma, dini duygular, aile, yakın çevre devreye girmiş ve ciddi uygulamalar hazırlanmıştır. Üstelik artan gereksinimler devletin olaylara dahil olmasını sağlamış ve devamında meydana gelen siyasi ve ekonomik gelişmeler çerçevesinde öncelikli olarak liberal politikaları kullanan ülkelerin merkezi yönetimlerinin sosyal dayanışmanın belli bir bölümünden çekilmesine neden olmuştur

Bütün bunlarla beraber sosyal politikaların belirlenmesi ve uygulanması aşamalarında kurumların hangileri olduğu henüz bir netlik kazanmamıştır. Herkesçe kabul edilense merkezi ve yerel yönetimlerin ciddi paylara sahip olduğu yönündedir. Ancak bunlara ek olarak STK’lar, işletmeler, dini organizasyonlar ve özel sektörde konuyla alakalı paya sahiptir. Günümüzde ise özellikle demokratik ülkelerde devlet haricindeki kesimler sosyal politikalara yoğun katılım göstermektedir (Ersöz, 2005: 760).

3.6 Sosyal/Refah Hizmetleri ve Yerel Yönetimler

Sosyal refah hizmetlerinin sağlanmasında yerel yönetimlerin daha aktif olması II. Dünya Savaşından sonraya denk gelmektedir. Çünkü bahsi geçen dönemde sosyal güvenlik, eğitim ve sağlık hizmetlerinde ciddi gelişmeler yaşanmış ve refah devletinin kurumsal hale gelmesiyle beraber sosyal hizmetler sepeti genişlemiş bu durumda yerel yönetimlerin genişleyerek merkezi seviyede planlanan sosyal politikaların yürütülmesi adına temel araçlar haline gelmiştir (Brans, 1992: 431). John ise yerel yönetimlerin öncelikli olarak yerel alanda merkezi yönetim politikalarını uygulayan birimler olarak kabul edilmekte ve merkezi yönetimin tamamlayıcısı ve onlarla bağlantılı kurumlar şeklinde kabul edildiğini belirtmektedir (John, 2001: 2).

Yerel yönetimlerin yetki ve sorumlulukları 1940-1975 yılları arasında içerik ve tür bakımından da artış göstermiş ve kamu harcamaları içindeki gelir ve harcamaları oranları da yükselmiştir. Üstelik yerel yönetimler tam istihdam, konut, sağlık ve eğitim gibi politikalarında belli bir yükselme gözlemlenmektedir. Bu artışın nedeni ise refah hakkı kültürüdür (Bennett, 1993: 13-14).

Gelişmiş ülkeler 1960-1990 yıllarında oluşan refah sistemlerinin ekonomik ve politik krizden sonra vatandaşların refahı ve ekonominin kalkınması adına gözlerini tekrardan yerel yönetimlere çevirmiştir. Üstelik refah sistemlerinin yerel hale gelmesi olarak da değerlendirilen değişimle birlikte geçen 20 yılda yerel yönetimler sosyal politikaların planlanması, finanse edilmesi ve uygulanması gibi konularda önemli bir aktör rolüne de bürünmüştür (Andreotti-Mingione-Polizzi, 2012: 1925-1926). Diğer yandan Toikko'ya göre yaşanan gelişmelerin diğer bir sebebi, sosyal refah hizmetlerinde meydana gelen gelişimdir. Yaşanan bütün bu gelişmelerin neticesinde de kentler 20 ve 21. Yy 'da küresel ekonomideki yeni birer aktör halini almıştır (Bach, 2003: 3).

Yerel yönetimlerin refah sağlayıcı kurumlar olarak görülmeye başlamasında (Andreotti-Mingione-Polizzi, 2012: 1925-1926) Lidström'e atıf ile Bach, 4 özelliğe sahiptir. Bunlar; yerel yönetimlerin federal sistem ya da ülke içinde açıkça belli sınırlara sahip olması, bahsi geçen kurumların kendi kendini yönetme otonomisine sahip olması, vergi koyma vb. bağlayıcı karar alabilme yetkisine sahip olması ve

yöneticiler ile karar meclislerinin seçilen bireylerden meydana gelmesi şeklindedir (Bach, 2003: 5).

Son dönemlere gelindiğinde ise toplumda bulunan dezavantajlı birey sayısının giderek artması, merkezi yönetimler tarafından sunulan hizmetlerin daha verimsiz kabul edilmesi, merkezi yönetimlerin fonksiyon ve görev açısından çok dağınık bir halde olması, ülkedeki maddi imkanların ve iktisadi şartların yetersiz olması gibi durumlar sosyal destek ve sosyal politika uygulamalarında merkezi ve yerel yönetimlere ciddi fonksiyon ve görevler düşmektedir (Ateş, 2009: 88). Ancak burada önemli olan nokta günümüzdeki uygulamaların devlet eliyle beraber özel sektörden de hizmet satın alma yoluna açılmasıdır (Özgökçeler-Bıçkıcı, 2011: 2-3).

3.7 Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri

Sosyal belediyecilik anlayışı birçok işleve sahip olmakla beraber başlıca işlevi toplumun sosyalleşmesine liderlik eden kişilerin içinde bulunduğu toplumu benimsemesine ve yine o toplumun bir parçası haline gelmesine destek vermektir. Çünkü bireylerin toplumdan uzaklaşması ve sosyalleşmeden kopması onları ya psikolojik sorunlara ya da suça itmektir. Bu bağlamda da yerel yönetimler bireylere toplumsal düzenin sürdürülmesi adına toplumsal davranış, kural ve kültürel değerleri öğretmek toplum adına yararlı insanlar olmasını sağlamakla beraber sosyal denetim mekanizması haline gelmelerini de sağlamaktadır.

Yine belediyeler, başka yerel yönetimlerle beraber öncelikle valilik, kaymakamlık ve muhtarlıklarla bütünleşik olarak çalışarak ilgili bölgedeki ihtiyaç sahiplerine ait bilgileri elde edebilmektedir. Bu vesileyle de yardıma muhtaç veya kimsesiz bireylerin hayatlarını sürdürülebilmeleri adına gereken gıda, sıcak yemek, ilaç ve kömür vb. hayati gereksinimlerin giderilmesini ve vatandaşlarının toplum içerisinde daha fazla yer almasını hedeflemektedir (Kaya, 2013: 275-276).

3.8 Türkiye 'de Sosyal Belediyeciliğin Tarihçesi

Bu bölümde kuruluşu ve öncesi itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti'ndeki sosyal belediyecilik kuruluş öncesi, kuruluş yılları ve kuruluş sonrası belediyecilik şeklinde incelenecektir.

3.8.1 Cumhuriyet öncesi sosyal belediyecilik

Osmanlı Devleti'nde belediye hizmetlerini yürütme görevi vakıflara ve mahalli yöneticiler tarafından gerçekleştirilmekteydi. 1854'ten itibaren de Fransız komün sistemi örnek alınarak belediye kurma girişiminde bulunulmuştur. Yine 1954 Kırım savaşıdan sonraki yılda da İstanbul'da ilk belediyenin kurulması sağlanmıştır. Diğer taraftan eşraf ve devlet adamlarınca kurulan vakıflar sayesinde bütün temizlik, sağlık, sosyal hizmet ve imarla alakalı işler gerçekleştirilmekteydi. Üstelik çarşı temizliği esnafça, sokak temizliği ise sokak sakinleri tarafından gerçekleştirilmekteydi.

Mahalle Osmanlı yönetim anlayışında ciddi bir öneme sahiptir. İmam ise kadılara bağlı görev yaptığından ve merkeze ait emir ve talepler halka ilettiklerinden mahallede güçlü bir konuma sahiptir. Ancak İstanbul vb. kentlerde hükümetlerin başkentin idaresine müdahale etmesi yüzünden kadılar her ne kadar yerel yönetimdeki en büyük sorumlu olsa da direkt olarak karar verememektedir (Gökaçtı, 1996: 68)

Yine Osmanlı'da kadılar yalnızca hukukla değil ekonomi ve maliye ile alakalı da görevlere sahip olmakla beraber kent yaşamını düzenlemekte ve diğer denetim ve yönetim işleri ile de ilgilenmekteydi (Güllüce, 2004: 11). Bunlara ek olarak kişilerin, vezirlerin ve padişahların kasaba ve kentlerde vakıflar aracılığı ile yaptırmış olduğu imarathaneler, aşevleri, köprüler, hanlar, çeşmeler ve hastaneler de o dönemin sosyal yardım ve imar hizmetlerini gerçekleştiriyordu (Tümerkan, 1946: 6)

3.8.2 Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında sosyal belediyecilik (1923-1930)

Türkiye Cumhuriyet'ine Osmanlı'dan toplamda 389 belediye kalmıştır (Erbay ve Akgün, 2013: 71). 1923 ile 1930 yılları arasındaki dönemdeyse, her ne kadar kanunlar çıkarılsa da konu belediye olunca yapılan çalışmalar dağınık ve yüzeysel seviyede kalmıştır (Ortaylı, 1995: 295).

Yine belediyecilik hizmetlerinin önemli hale gelmemesindeki bir diğer neden, Ankara dışında nüfusun artmaması ve nüfus mübadelesi nedeniyle nüfusun hızla düşmesidir. Çünkü nüfusun baskı oluşturmaması hizmetlerin standartlarını korumasına sebebiyet vermiştir.

Yukarıdaki bilgiler belediyeçilik düzenlemesi için 1930'lara kadar beklendiğinin ispatıdır. Yine de o döneme kadar bazı girişimlerde bulunulduğu gerçeğini de unutmamak gerekir (Gökaçtı, 1996: 120).

3.8.3 1930-1950 dönemi sosyal belediyeçilik

1930-1950 yıllarında dönemin hükümeti belediye kanunda bir değişiklik yaparak (1580 sayılı Belediye kanunu, 1930) "Der saadet Belediye Kanunu" ve "Vilayet Belediye Kanunu" olarak adlandırılan 1877 tarihli yasaları ile 1924 tarihli Ankara Şehremaneti Kanununun yürürlüğünü durdurmuştur. Bir sonraki aşamada ise 1580 ve 2290 sayılı kanunlar ile de yerel hizmetlerin görülmesi adına ciddi düzenlemeler yapılmıştır. Daha sonra çıkarılan 2301 sayılı kanunla da belediyelerin mali açıdan desteklenmesi adına Belediyeler Bankası kurulmuştur. Belediyeler Bankasının günümüzdeki adı ise İller Bankasıdır.

Diğer taraftan 1580 sayılı Belediye Kanunu, ülkemiz yerel yönetimin gelişmesinde çok önemlidir. Örnek vermek gerekirse; kanunun 15 maddesinde bahsedilen ve önemli bir alanı kapsayan yerel hizmetlerin çoğu belediyelere devredilmiştir. Fakat yasadaki diğer maddelerde hem Ankara ve İstanbul Valiliğiyle Belediyesinin tek bir yönetimde toplanmasına imkan verir hem de etkin bir vesayet anlayışı sürdürülmektedir.

Yine 1930-1950 döneminde belediye kanunu demokratikleşmeyi geliştirememiş, Serbest Cumhuriyet Fıkrası her ne kadar 1930 belediye seçimlerinde başarılı olsa da kapatılmış ve memur atamaları sırasında parti müfettişinin onayı aranmaya başlanmıştır (Güllüce, 2014: 14).

Bütün bunlarla beraber 1948 yılında çıkarılmakla beraber 30 yılı aşkın yürürlükte kalan 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunuyla hem belediyelerin gelirlerinde düzenleme yapılmış hem de belediyelerin borçlanma imkanlarında artış yaşanması adına çaba harcanmıştır (Erbay ve Akgün, 2013: 73).

3.8.4 1950-1980 dönemi sosyal belediyeçilik

1950-1980 yıllarında ülkemizde belediyelerin karşılıklarına gecekondular sorunu çıkmış ve ortaya geleneksel kent merkezlerinden farklı toplumsal ve fiziki bir yapı çıkmıştır. Bunun neticesinde de kentlerde de kentsel alanlarla kırsal kesim arasında devam eden eşitsiz yapı oluşmaya başlamıştır. Üstelik hayatları, dünya görüşleri ve kültür

seviyeleri birbirinden çok farklı olan bir bütün haline gelemeyen toplumsal bir yapıdan da bahsedilmektedir. Diğer yandan kentleşmenin sanayiden daha hızlı gelişmesi şehirlere göç edenlere iş ortamının yaratılmaması nedeniyle kırsal yoksulluk artık kentsel yoksulluk haline gelmiştir. Üstelik ortaya çıkan altyapı hizmetlerine olan artışa da çözümler aranmaya başlamıştır (Erbay ve Akgün, 2013: 73).

Yaşanan bu sorunlarla beraber merkezi yönetim 1966 yılında 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nu yürürlüğe koymuştur. Yürürlüğe konulan kanunla beraber de belediyelere bazı yetki ve sorumluluklar verilmiştir. Dolayısıyla belediyelerin yönetim yapılarında da ciddi bir değişiklik meydana gelmiştir. Üstelik 1963 yılından önce belediye başkanları belediye meclislerinin içinden veya dışından seçilerek ilgili vesayet organının onaylanmasıyla göreve getirilirken bahsi geçen yıldan sonra doğrudan halk tarafından seçilmesi kararı alınmıştır.

Ülkemiz belediyeçilik anlayışında 1970'li yıllarda yeni ilkelere sahip olmuştur. Bu bağlamda da Avrupa'daki ve Dünya'daki yerleşme eğilimlerinin gereği olarak özerk bir yerel yönetim anlayışından bahsetmeye ve merkezi yönetimin yerel yönetimler üstündeki denetiminin "hukuka uygunluk" denetimi ile sınırlandırılması gerekliliğiyle ilgili vurgu yapılmaya başlanmıştır. Aynı zamanda Demokratik Sol Belediyeçilik olarak da adlandırılan bu yaklaşımın bir diğer ilkesi, bütünlükçü ve birlikçi belediyeçilik anlayışına ve öteki belediyelerle iş birliği yapılmasına dayandırılmaktadır.

3.8.5 1980-2013 dönemi sosyal belediyeçilik

Ülkemizde 1984'de yürürlüğe konulan 3030 sayılı kanunla büyükşehirler adına yeni bir yönetim modeli oluşturulmuştur. Bahsi geçen kanunun kanuni dayanağıysa ülkemiz 1982 Anayasasındaki 127. Madde de bulunan "büyük yerleşim yerleri adına özel yönetim biçimleri getirilebilmektedir" hükmü şeklindedir.

Bu bağlamda da merkezi bütçedeki vergi gelirlerinden yerel yönetimlere ciddi bir pay ayrılması, yerel yönetimlerin verimli ve etkin biçimde çalışmalarını daha güçlü kılan ve yerleşmeyi hızlandıran bir unsur olma özelliğine de sahiptir.

Bütün bunlarla beraber 1980 yılından sonra ivme kazana AB üyelik süreci, ülkemiz yerel yönetimlerini, kamu yönetimini ve siyasal hayatını direkt olarak etkilemiştir. Bu bağlamda da yasal ve anayasal değişiklikler yapılmış ve kamu yönetiminde ciddi

reformlar gerçekleştirilmiştir (Erdem, 2015: 61). Bunlara ek olarak mali ve yönetsel bakımdan gerçekleştirirken güçlendirmelere ek olarak yine belediyelere bazı yeni yetkiler ile işlemlerinde yerellik unsurunda artış sağlayan kolaylıklarda sunulmuştur (Erbay ve Akgün, 2013: 76)

3.9 Sosyal Belediyecilik Faaliyet Alanları

1990'lerden sonra büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyecilik etkinlikleri yoğunluk göstermeye başlamıştır. Çünkü bahsi geçen dönemde kültürel ve sosyal alanda başlayan faaliyetlerden sonra öncelikli olarak engellilerden başlamak üzere farklı gruplar adına sosyal yardım ve sosyal hizmetler uygulamalarında içerik şeklinde genişleme yaşanmıştır. 2004'te kabul edilen 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunuyla da ciddi imkân ve yetkilere de sahip hale gelen büyükşehir belediyelere mevcut görevlerine ek olarak sosyal hizmet ve yardım alanlarında da önemli yetkiler sağlanmıştır. Bu yetkilerle de sosyal belediyecilik hizmetlerinin niteliği ve niceliğinde artış fırsatı sunulmuştur (Güloğlu-Es 2008: 262).

Asgari seviyede de olsa kendine ve bakmak zorunda olan bireyleri geçindiremeyen, muhtaçlık durumları çerçevesinde değişim gösteren ve bu bireylerin sürekli olarak kendilerine yetmelerini hedefleyen nakdi ve ayni özellikteki sürekli ya da kalıcı, düzenli ve sistemli karşılıksız yardımlara sosyal yardımlar denilmektedir (Aydın, 2008: 28). Yardımların temel amacıysa, bireyi süratli şekilde iş hayatına dahil ederek emek geliri sayesinde geçinebilmelerini sağlamadır (Dilik, 1980: 81). Açıkça ifade etmek gerekirse de yoksul bireylerin kendilerine yetecek hale gelerek hem olası sosyal problemlerin önüne geçmek hem de toplumsal huzurun sağlanması hedeflenmektedir (Ateş, 2009: 93).

Son olarak belediyelerin sunduğu ve topluma sosyal, psikolojik ve maddi destek vermeyi hedefleyen sosyal faaliyetler, belediyenin kapasitesine, maddi durumuna, iş görenin kalitesine ve hizmetten yararlananların kültürel ve sosyal gelişmişlik seviyesi çerçevesinde türlere sahip olmakla beraber, şu şekilde gruplandırılabilir.

3.10 Eğitim Hizmetlerinde Sosyal Belediyecilik

Eğitim, kişilerin davranışlarına istenen değişimleri meydana getirmek olarak tanımlanmakla beraber, belli yaş aralığındaki kişilere formel şekilde sunulan örgün

eğitim ve kişilerin hayatları boyunca elde edebilecekleri hayat boyu veya yaygın eğitim şeklinde de olabilmektedir. Yerelleşme alışmaları ise yerel yönetimlerin örgün eğitimde destekleyici olmalarını sağlamıştır ve öncelikli olarak yaygın eğitim alanında etkinlik göstermelerini de zorunlu hale getirmiştir. Aynı zamanda eğitimde yerelleşme hareketi şeklinde ortaya çıkan gelişmelerden sonra yeni sağ politika ile küreselleşen yeni dünyanın yerel yönetimler üstündeki rolü de etkili olmuştur (Yolcu, 2010: 255).

2000'lerde gerçekleştirilen reform çalışmaları ile ülkemizdeki büyükşehir belediyelerinde yaygın eğitim alanında ciddi faaliyetler gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu bağlamda da bilhassa temel eğitime sahip olmayanlara verilmesi hedeflenen okuma yazma eğitiminden başlayarak, elinde mesleği bulunmayanlara ve çeşitli meslekleri öğrenmek adına çaba gösterenlere sağlanacak olan meslek kazandırma eğitimi, farklı kentlerden gelenlere sunulacak toplumsal uyum ve aidiyet kazandırma eğitimi, iş görenlere niteliklerini arttırması için sunulan hizmet içi eğitim, okul öncesi çocuklarına sunulan yetenek ve sanat geliştirme eğitimi ve yaşlı bireylerin boş zamanlarını değerlendirmeleri ile yararlı işlerde uğraşmaları adına sunulan eğitim gibi bir çok alanda faaliyet büyük şehirler tarafından hizmete sunulmaktadır. Üstelik sunulan bu eğitim hizmetler kişilere, insani ve milli değerler sağlayan, kültürel, sosyal ve ekonomik gelişimlerine destek olan, yaşamlarını anlam katacak yararlı beceri ve bilgilere ulaşmalarına ve sosyalleşmelerine faydalı olan çok ynlde bir aşamadır.

3.10.1 Sağlık hizmetlerinde sosyal belediyeçilik

Sağlık hizmetleri, bireylerin hayat kalitesini ve verimliliğini arttırarak kalifiye bireyler yetiştirilmesini sağladığından bütün toplum tarafından yararlı olduğuna inanılmaktadır (Mutluer vd., 2007: 118). Dolayısıyla da yoksullar ve dar gelirli bireyler adına daha önemlidir. Devlet ise ister istemez bu hizmetleri üstlenmek zorunda kalmıştır.

Bütün bunlarla beraber büyükşehir belediyeleri önemli sağlık hizmetleri de yürütmektedir. rnek vermek gerekirse; ambulans hizmeti, evde sağlık hizmeti, darülaceze, hekimlikler, kadın ve aile sağlığı merkezleri, sağlık danışma merkezleri ve tıp merkezleri büyükşehir belediyelerinin sağlık alanındaki hizmetleridir. Yine koruyucu sağlık hizmetleri veterinerlik ve halk sağlığı hizmeti ile sokak

hayvanlarının iyileştirilmesiyle ilgili çalışmalarda gerçekleştirilmektedir. Bunlara ek olarak öncelikli olarak hayvansal gıdaların ve gıdayla alakalı işyerleri sağlık şartları ve teknik uygunluğu açısından kanunlara göre denetlenmektedir.

3.10.2 Konut hizmetlerinde sosyal belediyecilik

Konut sorunu sanayileşmenin beraberinde getirdiği ciddi sorunlardan bir tanesidir. Çünkü sanayileşme nüfus yoğunluğunun artmasına bu durumda kentlerde barınma problemini yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Zira konut, sosyal güvence, barınak, ekonomik krizler karşısında bir tür sığınak, sosyal bir hak ile toplumsal bir statüyü ifade etmektedir (Karasu, 2009: 246).

Ülkemizdeki belediyeler, konut üretiminin neredeyse tüm aşamalarında farklı görevlere sahiptir. Örnek vermek gerekirse; konutların yapımından önceki imarı, altyapısı ve arsa sağlanması, konutun inşası sırasında denetlenmesi, konutun bitiminden sonra oturma izni verilmesi belediyelerin görev alanına girmektedir (Kılıç-Özel, 2006: 221).

Gerçekten de 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunuyla belediye yönetimleri; kentin düzenin sağlanması ile beldenin ticaret, konut ve sanayi alan gereksiniminin karşılanması adına belediye ve mücavir alan sınırlarında, özel kanunlar çerçevesinde korunması gereken yerlerle tarım arazileri dışındaki alt yapı ve imarlı arsaların üretilmesi; konut ile toplu konut yapılması, kiralanması, satılması ve aynı amaçla arazi satın alınması, trampa edilmesi, kamulaştırma yapılması, konuyla alakalı olarak bankalarla ve diğer kamu kurumlarıyla iş birliği yapılması ile gerekli hallerde ortak projeler gerçekleştirilmesi yetkilerine de haiz olmuştur (Doğanyigit, 2011: 216).

Bütün bunlarla beraber altı çizilmesi gereken nokta, konut sorunun üst gelir grubundan keza orta ve alt gelir gruplarının sorunudur ve dolayısıyla konut üretimi orta ve alt seviyeye yönelik olmalıdır. Zira belediyelerin onlara sunulan yetkilerle, kâr amacı güden konut üretmesi hem konut sorununu çözmez hem de toplumsal ayrışma, ulaşım ve altyapı vb. sorunların doğmasına neden olur (Karasu, 2009: 259).

3.10.3 Sosyal yardım ve sosyal hizmetlerde sosyal belediyecilik

Sosyal yardımlar genel olarak, topluma dahil olan muhtaç ve yoksul durumdaki birey ya da gruplar adına sosyal ve ekonomik amaçlarla gerçekleştirilen bütün maddi

destekler şeklinde ifade edilmektedir (DDK, 2009: 3). Kısacası acil durum desteği şeklinde de adlandırılan sosyal yardımlar ve bu sosyal yardımlara dahil olan aynı yardımlarla bireyler, yoksullukla mücadele de yaşamlarını sürdürebilmektedir (İnsel, 2005: 2). Bu bağlamda da sosyal yardımların sürdürülebilmesi bir tür zorunluluktur. Diğer yandan ülkemizde sosyal yardımlar bir tür hak olarak görülmemekle beraber aile dayanışmasına bırakılmış olsa dahi (Coşkun vd., 2011: 136) bahsi geçen yardımların refah devleti uygulamaları adına ademi merkezi nitelikte olduğu da ifade edilmektedir (Erdem, 2006: 2).

Diğer yandan sosyal hizmetler birey ve ailelerin onlara ait çevre ve bünyenin doğurduğu ya da istem dışında meydana gelen sosyal, maddi ve manevi eksikliklerinin tamamlanması ve gereksinimlerini karşılanması, sosyal problemlerin engellenmesi ve olanların çözüme kavuşturulmasına yardımcı olunması ile yaşam kalitelerinin iyi hale getirilmesi ve yükseltilmesini hedefleyen programlı ve sistemli hizmetlerin tamamı olarak tanımlanabilmektedir. Bütün bunlarla beraber belediyelerin sosyal yardımlar ve hizmetlerle alakalı görevleri ilgili mevzuatta kapsamlı şekilde tanımlanmış olmakla beraber bu yetkinin belediyelerin insiyatifine bırakılması uygulamada ciddi farklılıklar yaşanmasına neden olmaktadır. Çünkü belediyelerin her birinde farklı olan uygulamalar, hem farklı kentlerde farklı sosyal yardımlar sunulmasına hem de bir yardımdan ülkenin bir kısmının faydalanmasına sebebiyet verdiğinden sosyal devlet anlayışını da zarara uğratmaktadır (DDK, 2009: 27).

3.10.4 Sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif hizmetlerde sosyal belediyeçilik

Ülkemizde yürürlükte olan Büyükşehir Belediyesi Kanunu madde 7/m'e göre büyükşehir belediyeleri dinlence eğlence, spor, müze ve kütüphane yapmak, yaptırmak, işletmek ya da işletmek gibi görev, yetki ve sorumluluklara sahiptir. Üstelik yine madde 7/n fıkrasına göre de büyükşehir belediyeleri, gerekli hallerde kültür hizmeti sunmak adına bina ve tesisler yapabilme hakkına sahipken ilgili maddenin (o) fıkrasına göre kültür ve tabiat varlıklarıyla tarihi dokuyla kent tarihi için önemli olan mekanları ve işlevlerini koruyabilmekte ve bu amaçlar doğrultusunda onarım ve bakım yapabilmekle beraber artık korunamayacak olanları aslına uygun şekilde tekrardan inşa da edebilmektedir.

Son olarak aynı kanundaki madde 24'e göre büyükşehir belediyeleri bilimsel, sosyal ve kültürel etkinlikleri bütçelerinde gider olarak yansıtabilmekle birlikte madde 73'e göre kentin tarihi ve kültürel yapısını korumak adına gelişim ve kentsel dönüşüm projeleri gerçekleştirebilmektedir. Öte yandan madde 15 göre ise kurulması hedeflenen ihtisas komisyonlarına spor, gençlik, kültür ve eğitim komisyonları da eklenerek büyükşehir belediyelerinin bu alanlarda etkili faaliyetler gerçekleştirilmesi talep edilmiştir.

3.11 Sosyal Belediyeciliğin Kanuni Çerçevesi

Ülkemizdeki sosyal belediyeciliğin kanuni dayanaklarını 5393 sayılı belediye kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (6360 sayılı kanunla ele alınmıştır) ve 1580 sayılı belediye kanunu meydana getirmektedir. Dolayısıyla belediyeler görev ve yetkilerini bu kanunlardan almaktadır. Bu bölümde sosyal belediyeciliğin kanuni çerçevesi çizilecektir.

3.11.1 1580 sayılı belediye kanunu

1580 sayılı Belediye Kanun'u ülkemizde 1930'da yürürlüğe konulmuş bir kanundur. Kanunun hazırlanması sırasında liste yönteminden yararlanılmış olmakla beraber belediyelerin görevleri ve sunması gereken hizmetlerde belirlenmiştir. Bu bağlamda da kanunun 15 maddesinde görevlerin ne olduğu ile alakalı seksen adet fıkra bulunmaktadır. Devamında ise ilk olarak 16. maddede belediyeler hem gelir gruplarına göre sıralanmış hem de bu sıralamaya göre görev tanımı yapılmıştır. İkinci olarak 19 maddede belediyelerin sorumlu oldukları görevleri gerçekleştirmelerinin ardından sorumlu oldukları vatandaşlarının bütün gereksinimlerini karşılamak adına gerekli olan yetkiye sahip olmaları da sağlanmıştır. Yine de belediyeler her şeyden önce kanunun verdiği zorunlu görevleri gerçekleştirmek daha sonra da kendi içindeki sorumluluklarını gerçekleştirmek durumundadır (Uslu, 2011: 46).

3.11.2 5393 sayılı belediye kanunu

Bu kanun ülkemizde 2005 yılında yürürlüğe konulmuştur ve belediyelere sosyal politika çerçevesinde kapsamlı yetkiler sağlanmıştır. Üstelik sosyal belediyecilik bir nevi zorunluluk haline getirilmiştir. Özetlemek gerekirse; belediyeler sorumluluk

alanlarındaki vatandaşlarının içerisinde yardıma muhtaç olanları bularak gerekli çözümleri sunmak zorunludur (Uslu, 2011: 47).

Bu bağlamda da kanuna göre belediyelerin sosyal hizmetlerle alakalı sunması gerekli olan görev ve yetkiler aşağıdaki gibidir (Uzun, 2013: 45);

- Belediyeler; çevre, eğitim, kültür, kütüphane, park, sağlık, sosyal hizmet ve yardım, spor ve trafik hizmetleriyle beraber çocuk, düşkün, kadın, özürlü, yaşlı ve yoksul bireylerle ilgili hizmetlerin sunulmasında belde içinde katılım ve dayanışma sağlar ve sunulan hizmetlerin verimliliğini, etkinliğini ve tasarrufunu arttırmak amacıyla gönüllü olan bireylerin katılması adına programlar uygulamaktadır.
- Belediye bütçesindeki muhtaç ve yoksullar adına ayrılan ödeneklerin kullanılmalı, engellilere yönelik hizmetleri yürütmeli ve engelli merkezleri oluşturmaktadır.
- Bütün bireyler yaşadığı belde de hemşeri olarak kabul edilir. Dolayısıyla da hemşeriler, belediye faaliyetleri hakkında bilgi alma, belediye karar ve hizmetlerine dahil olma ve belediyenin idaresinden faydalanma gibi haklara sahiptir. Onlara yapılan yardımlar ise onurlarını zedelenmeden sunulmalıdır. Bunlara ek olarak belediyeler kültürel değerlerin korunması ve hemşeriler arasında kültürel ve sosyal ilişkilerin geliştirilmesi adına çalışmalar da gerçekleştirmektedir.
- Belediyeler, izinsiz satış yapan, seyyar satıcıları faaliyetten men etmek ve bunun sonucunda cezasını iki gün içerisinde ödeme yapmadan geri alınmayan gıda madde ve bankaları ile gıda dışı olmayan ve otuz gün içinde geri alınmayan malların yoksullara verilmesini sağlamakla görevlidir.

3.11.3 5216 sayılı büyükşehir belediyesi kanunu

Bu kanun 10.07. 2004'te kabul edilen ve 23.07.2004 tarihinde yürürlüğe giren bir kanundur. Kanunda yerel yönetimlerle alakalı sosyal politika faaliyetleri belirlenmiş ve bu tür etkinliklerle alakalı hükümler genişletilmiştir (Uslu, 2011: 51).

Bu bağlamda kanunda belediyelerin sosyal yardım hizmetleriyle alakalı gerçekleştirmesi gereken görevler aşağıdaki gibidir (Uzun, 2013: 46);

- Engellilerle alakalı etkinliklere destek vermek adına engelli merkezlerinin

oluşturulması ve bütçeden muhtaç ve yoksullar adına ayrılan ödeneğin kullanılması,

- Madde 24'e göre büyükşehir belediyeleri "engelli, kimsesiz, yoksul ve dar gelirliler adına ödenek düzenlemelidir.
- Belediyeler gezici sağlık üniteleri, hastaneler, sağlık merkezleri ile çocuklara, gençlere, kadınlara, engellilere ve yaşlılar adına her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmeli ve geliştirmeli bu geçen amaçlar için sosyal tesisler kurmalı, meslek ve beceri kazandırma kursları açmalı onları işletmeli ya da işlettirilmeli ve bunlara ek olarak bahsi geçen hizmetlerin yürütülmesi sırasında STK'lar, kamu kurumları, meslek liseleri, yüksek okullar ve üniversitelerle iş birliği yapmalıdır.

Bahsi geçen kanun 5216 sayılı kanunun dönüştürülmesinden meydana çıkarılmıştır. Üstelik kanunla siyasal, idari ve mali alanda dönüşümler oluşurken, hizmet sunumu bakımından imar değişiklikleri yaşanmıştır.

Bu kanunun gerekçesi; saydam, katılımcı, hesap verebilen, vatandaş odaklı, etkin ve etkili bir yerel yönetim anlayışından oluşmakla beraber özellikle hizmet üretimindeki etkinliğe önem vermektedir. Bu bağlamda da il özel idareleri kaldırılarak onların yerine yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarının kurulması gerçekleştirilmiş ve bu başkanlıklar valiliklere bağlanmıştır. Başkanlıkların yetki ve görevleri ise şu şekildedir;

- Acil yardım ve afet hizmetlerini koordine etmek ve yürütmek,
- İlde bulunan kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik ederek onları denetlemek,
- İlin tanıtılmasıyla alakalı faaliyetlerin yürütülmesi ve koordine edilmesi,
- Kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerinin etkin şekilde gerçekleştirilmesini, izlenmesini ve koordinasyonun sağlanması,
- Merkezi yönetimin askeri ve adli teşkilatı dışındaki taşra birimlerinin yürütmüş olduğu hizmet ve faaliyetlerinin verimlilik, etkinlik, performans programları ve stratejik planlara ne kadar uyduğunun belirlenmesi adına değerlendirildiği raporu hazırlamak ve valilin değerlendirmesi ile hem Başbakanlığa hem de ilgi bakanlıklara gönderilmesinin sağlanması,
- Protokol, hizmetleri, ödüllendirme, tören ve temsillerin gerçekleştirilmesidir.

(Çetin, 2015: 248).

3.12 Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Karşılaşılan Sorunlar

Sosyal devletlerde meydana gelen krizle tetiklenen yerleşme belediyelerin şehirlerdeki yoksulluk olgusunu ciddi olarak değişime uğratmıştır. Ülkemizde sosyal belediyecilik hizmetleri ise daha çok gençlere, kadınlara, çocuklara, engellilere ve dar gelirlilere sunulmaktadır. Bu doğrultuda belediyelerin bahsi geçen hizmetler adına kurmuş olduğu “Eğitim ve Kültür İşleri”, “Kültür ve Sosyal İşler”, “Sosyal Hizmetler”, “Sağlık İşleri” ve “Sağlık ve Sosyal Hizmetler” ismiyle örgütlenen hizmet birimleri tarafından yürütülen başlıca sosyal hizmetler (Pektaş, 2010: 15) aşağıdaki gibidir (Ateş,, 2009: 93).

3.12.1 Yaşlılara yönelik hizmet ve uygulamalar

Yaşlılara yönelik uygulamalar sosyal belediyeciliğin en önemli adımlarından bir tanesidir. Bu uygulamaların önemli hale gelmesindeki nedense istikrarın devam edilmesinde yaşlıların refah seviyelerinin yükselmesi gerekliliğidir. Ancak yaşlılarla alakalı bakım harcamaları ekonomik bağlılığa sebebiyet vermektedir (Taşçı, 2010: 181). Üstelik yaşlı bakımıyla alakalı sağlık ve bakım harcamaları devletlere de ciddi önemli sorunlara neden olmaktadır. Ersöz, ise, yaşlıların sağlık harcamalarının her gün artış göstermesi ve gerçekleştirdiği harcamaların çok büyük olmasının beraberinde ulaşım hizmetlerini ya da evde bakım hizmetleri ile sağlaması gerekliliğinin altını çizmiştir (Ersöz,, 2011: 170).

Günümüzde belediyeler yaşlı bireylerin korunması ve geliştirilmesi adına sağlık ve kültüre birden fazla alanda hizmet vermektedir. Bahsi geçen hizmetlerse şunlardır; eğitim faaliyetlerinin sağlanması, evde bakım hizmetleri, fizik tedavi uygulamalarının erişilebilir olması, huzurevlerinin açılması-işletilmesi, kültürel geziler ve etkinlikler düzenlenmesi, ulaşımında ücretsiz tarifeler, ücretsiz sağlık hizmetlerinin sunulmasıdır. Bunlara ek olarak belediyeler yaşlı bakım merkezleri ve huzurevleri kurmak adına il ve ilçe sosyal hizmetler müdürlüğünden arsa tahsis edebilmektedir (Çiçek, 2012: 104).

3.12.2 Çocuklara yönelik hizmet ve uygulamalar

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanun'u madde 7/v bendine göre büyükşehir belediyelerinin görevlerinden bir tanesi; çocuklarla alakalı bütün sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçlarla sosyal tesis kurmaktır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 14/a maddesinde büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'den fazla olan belediyelerde belediye yetkilileri kadın ve çocuklar için sığınma evleri açmalıdır. Aynı kanunun b bendindeyse belediyeler okul öncesi eğitim kurumları açabilir, devletle beraber bütün okulların bakımını ya da inşaatını yaptırabilir ve bütün araç, gereç ve malzeme gereksinimlerini karşılayabilir.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu madde 6'da il özel idaresinin görevleri sayılmakla beraber kanunun 6/a maddesinde il özel idarelerinin ilgili iş sınırlarında yetiştirme ve çocuk yuvaları ile ilk ve orta öğretim kurumlarına arsa bulma, binaların yapılması, onarım ve bakımlarının yapılmasıyla beraber diğer gereksinimlerinin karşılanmasıyla alakalı hizmetleri yürütme görevi bulunmaktadır.

Diğer yandan belediyeler sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde çocuk meclisleri, çocuk bakım evleri ve çocuk kulüpleri vb. hizmetleri de sunmaktadır. Üstelik çocukların çağdaş dünya görüşü kazanmasını sağlamak, barışçıl olmalarını sağlayacak ortamlar yaratmak, ruh ve beden sağlıklarını korumak ve bilimsel düşünce aşılarda belediyelerin temel görevlerindedir.

Bütün bunlarla beraber belediyelerin çocuklarla alakalı hizmetleri şu şekilde sıralanabilmektedir;

- Beslenmeyle alakalı geliştirici politikaların belirlenmesi,
- Çocuk istismarının engellenmesi,
- Sportif faaliyetler sunulması,
- Ruhsal ve bedensel gelişimlerine katkıda bulunulması,
- Eğitimden kopartılmış çocuklara imkanlar dahilinde yardım edilmesi,
- Okula gönderilemeyen çocukların tekrar eğitime kazandırılması,
- Psiko-sosyal gereksinimlerin karşılanması,
- Sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi adına gezici sağlık birimlerinin oluşturulması,
- Sokakta çalışanların ailelerini ve çocuklarının eğitilmesini sağlamak,
- Kitap okuma, tiyatro ve sinema vb. etkinliklerin düzenlenmesi, şeklindedir.

Son olarak 6360 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'na göre nüfusu 100.000 üstünde olan yerleşim yerlerinde çocuk bakım evleri zorunlu olarak kurulmaktadır.

3.12.3 Engellilere yönelik hizmet ve uygulamalar

5393 sayılı Belediyecilik Kanun'da engelli bireylerden bahsedilmektedir. Diğer yandan 5216 sayılı Kanun'a 01.07.2005'te 5378 sayılı Kanun'la ilave edilen maddeyle de engelli hizmet birimlerinin oluşturulması ve bahsi geçen hizmetlerin engellilerle alakalı hizmet sunmak adına kurdukları vakıf, dernek ve bunların üst kurumlarıyla işbirliği içinde sürdürülmesi öngörülmektedir. "Büyükşehir Belediyeleri Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği" ise engellilerin rehabilitasyon hizmetlerine ilaveten yürürlüğe konulmuştur (Çiçek, 2012: 106).

Bütün bunlarla beraber ülkemizde belediyelerin engellilerle alakalı sunulan hizmetler şu şekildedir:

- Nakdi ve ayni yardımların yapılması,
- Kültürel ve eğitim faaliyetler sunulması,
- Evde bakım hizmetlerinin sağlanması,
- İstihdam fırsatı yaratılması,
- Rehabilitasyon birimlerinin tesis edilmesi,
- Rehberlik hizmetlerinin sunulmasıdır (Ersöz,, 2011:176)

3.12.4 Gençlere yönelik hizmet ve uygulamalar

Ülkemiz genç nüfusu yoğunluğa sahip bir ülkedir. TÜİK 2014 Genç Nüfus raporlarına göre de ülkemizdeki nüfusun %16,5'i 15-24 yaş aralığındadır. Dolayısıyla belediyelerde faaliyet alanlarını belirlerken genç nüfusla alakalı politikalar meydana getirmelidir.

Bu bağlamda da sosyal belediyeciliğin geliştirilmesinde öğrencilerle alakalı eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi oldukça önemlidir. Örnek vermek gerekirse; öğrencilere kredi ve burslar verilmesi, kültürel ve sanatsal etkinlikler düzenlenmesi, meslek edindirmek kurslarının açılması ve özel etüt büroları temin edilmesi gençlerin eğitim sürecine katkı şeklinde ifade edilebilmektedir (Yelboğa, 2017). Üstelik bütün bunlar sosyal gelişimi ve refahın artmasını da sağlamaktadır.

3.12.5 Kadınlara yönelik hizmet ve uygulamalar

5393 sayılı Belediye Kanun'u 14 maddeye göre "Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000 üstünde olan belediyeler, kadınlar ve çocuklar adına koruma evleri açarlar" ve bu böylelikle çocuklar ve kadınları koruduğunun garantisini vermektedir (Alkan, 2006).

Belediyelerin sosyal belediyeciliğin bir gerekliliği olarak kadınlara sunduğu hizmetler aşağıdaki gibidir:

- Kadın meclisleri ile kararlara katılmalarının sağlanması,
- Lokaller açılması,
- Meslek edindirme kurslarının açılması,
- Kültürel ve sanatsal etkinlikler düzenlenmesi,
- Spor faaliyetlerinin düzenlenmesi şeklindedir.

3.12.6 Yoksullara yönelik hizmet ve uygulamalar

5393 sayılı kanunu madde 14'e göre de konut yapılması ve yaptırılması da belediyenin görevlerindedir. Yine aynı kanunun 69. Maddesine göre de belediyeler; düzenli kentleşmenin sağlanması ile beldedeki konut gereksiniminin karşılanması adına konut ve toplu konut yapma, arsa temini, satma ve kiralama gibi yetkilere de sahiptir. Üstelik yerel yönetimler yoksullar adına düşük kira ve ucuz konut imkânı gibi topluma faydalı politikalar da yürütülmektedir. Böylelikle de hem konut sektörü rant aracı olmaktan çıkar hem de refahta artış meydana gelir (Kamalak ve diğ., 2009: 39).

Bütün bunlarla beraber belediyelerin yoksullarla ilgili sunduğu hizmetler şunlardır (Akyazan, 2005; Yıldırım ve Göktürk, 2008: 251);

- Aşevleri açmak,
- Ayni ve nakdi yardımlar yapmak,
- Giyecek ve yakacak yardımları,
- Sağlık taramaları,
- Toplu sünnet törenleri,
- Gıda bankacılığı,
- Evde bakım hizmetleridir.

Bütün bunlarla beraber daha önce de bahsettiğimiz üzere 5393 sayılı Belediye Kanunu 13. Maddesine göre yoksullara yapılan yardımlar sırasında insan onurunu zedeleyecek hareketlerden kaçınılması zorunludur. Çünkü herkes yaşadığı beldenin hemşerisidir hemşerilik ilişkileri korunmalıdır (Akyazan, 2005).

3.13 Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Alanında Yaşanan Temel Sorunlar

Büyükşehir belediyelerinde son dönemlerde gerçekleştirilen sosyal belediyecilik uygulamaları hem sosyal adalet sağlanarak kentsel kalkınmaya önemli katkı sağlanmakta hem de belde vatandaşlarının refah seviyesini arttırmaktadır. Fakat sosyal belediyecilikte birden fazla problem meydana gelmektedir. Bahsi geçen sorunlara şunlardır (Pektaş, 2010);

Gelişmiş ülkelerde sosyal politikalar kamu kurumu dışındaki kurumlarla ortak biçimde şekillenen tedbirlerle gerçekleştirilirken az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bu tedbirleri kamu yönetimi almak zorunda kalmaktadır. Zira ülkemizde de durum bu şekildedir (Seyyar, 2008:37).

Ülkemiz belediyeleri sosyal hizmetler bakımından geniş yetki ve görevlere sahip olsa da henüz istenilen seviyede hizmet sunulamamaktadır. Çünkü halen sosyal hizmetlerin sağladığı faydalar kabullenilememiş ve mali imkanlar yeterli olmamakla beraber gereksiz harcamalar yapılmaktadır (Keleş, 2008:109).

Sosyal doku çalışmaları, sosyal belediyeciliğin önemli faaliyetlerinden bir tanesidir. Çünkü beldede yaşayanlarla ilgili bilgilerin elde edilmesi sosyal hizmet çalışmaları yapan, belediyelerde sosyal ve fiziki yatırımlarda yardımcı olmaktadır. Üstelik sosyal dokunun tespiti gerçek ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesinde de önemli role sahiptir (Keleş, 2008: 110).

Sosyal belediyecilikle alakalı uygulamalarda halen net kurallar olmadığından ya denetleme yapılamamakta ya da denetimlerde kayırmacı uygulamalarda bulunmaktadır. Üstelik nesnellik/tarafsızlık, şeffaflık/açıklık gibi ilkelerin yerine tarafgirlik, keyfilik, kayırmacılık, öznellik gibi uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Örnek vermek gerekirse; belediyelerin partizanca uygulamalarla seçmenlere vefa borcunu ödediğini düşünmesi ve siyasi yakınlık, eş-dost, akraba ve hemşeri ilişkileri çerçevesinde yapılan sosyal özellikteki hizmetler kamu kurumlarını kulüp seviyesine indirmektedir (Keskin, 2008: 148-150).

Belediyeler ve merkezi yönetim arasındaki sosyal hizmet görev ve yetkilerde karmaşıklık bulunmaktadır. Üstelik hizmet alanlarının net biçimde belirlenememesi kurum ve kişilerin sorumluluklarının ve görevlerinin çatışmasına sebep olmaktadır (Keskin, 2008: 146).

Sosyal belediyecilikte sosyo-kültürel ve fiziki hizmetler bütün olarak değerlendirilmelidir. Ancak sosyal ve pedagojik unsurları içinde barındırmayan, sadece maddi desteğe dayalı olan sosyal yardım dayanışma yapılması sosyal barış ve ahlak vb. sosyal politika araçlarının uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Üstelik kültürel yozlaşma, aile içi şiddet ve yabancılaşma gibi sosyal tehlikelere karşı kültürel ve sosyal hizmetlerin uygulanması da gerekmektedir (Seyyar, 2008: 41).

Kentlerdeki dar gelirli aileler için sosyal belediyecilik uygulamaları hayati önem arz etmektedir. Dolayısıyla da bahsi geçen hizmetlerin geçici ve acil çözüm araçları olarak görülmesi önemlidir (Seyyar, 2008: 41).

4. İSTANBUL KENTİ VE İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİ

İstanbul kentinin göller dahil yüzölçümü toplamda 5461 km²'dir. İlin sahip olduğu bu ölçü ülkemiz topraklarının %0,7'sine karşılık gelse bile kent sahip olduğu nüfus bakımından birinci sıradadır. 2018 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine (ADNKS) göre de kent nüfusu 15.067.724 milyondur. Gerçekleştirilen son düzenlemeye göre de bahsi geçen nüfusun tamamı kentte hayatını sürdürmektedir. Yüzölçümü 5.461 km² olan İstanbul ilinde kilometrekareye 2836 insan düşmektedir. İstanbul nüfus yoğunluğu 2836/km²'dir. Kentin en büyük ilçeleri ise şu şekilde sıralanabilmektedir; Bağcılar, Küçükçekmece, Ümraniye, Pendik, Esenyurt, Bahçelievler, Üsküdar ve Kadıköy şeklindedir. Kentin yüzölçümü açısından en büyük ilçesi Çatalca, en küçük ilçesi Güngören'dir. Bunlara ek olarak nüfus yoğunluğu bakımından en küçük ilçesi ise Adalar'dır.

İstanbul kenti sinegog, cami ve kiliselerin yan yana olduğundan dinler açısından önemli bir yere sahip olmakla beraber farklı toplulukları ve kültürleri de içinde barındırdığından UNESCO tarafından 1985 yılında Dünya Miras Listesine 4 bölümü eklenmiştir. 2010 yılına gelindiğinde ise kent Avrupa Kültür Başkenti ilan edilmiştir.

4.1 İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri

İstanbul Büyükşehir Belediyesi sosyal belediyecilik faaliyetleri sosyal belediyecilik kapsamında yürütülen eğitim hizmetleri, sağlık hizmetleri, konut hizmetler, sosyal yardım ve sosyal hizmetler olarak başlıklandırılmaktadır.

4.1.1 Sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında yürütülen eğitim hizmetleri

İstanbul Büyükşehir Belediyesinin sunduğu eğitim hizmetlerinden en önemlisi meslek edindirmeyle alakalı kurslardır. Bu bağlamda da İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İSMEK) ise, genel eğitim gereksinimlerine cevap verilmesi adına sanatsal ve mesleki bilgilerin geliştirilmesi, bireylerin üretici ve aktif hale getirilmesiyle hem bireyleri aktif ve üretici hale

gelmelerini hem de kentsel ve sosyal gelişimlerini sağlayarak metropolde yaşama ve kent kültürü hakkında donanımlı olmalarını sağlamak adına kurulan yaygın yetişkin eğitim organizasyonudur.

İSMEK'in faaliyetlerinden bahsetmek gerekirse de kapsamlı eğitim çalışmaları, halka ve kursiyerlere yönelik sempozyumlar, seminerler, yurt dışı ve içi fuarlara katılım, sosyal-kültürel yayınlar ve etkinlikler, kursiyerlere istihdam rehberliği, kursiyer ürünlerinin satışı, yarışmalar, geziler ve sergiler vb. hizmetler şeklindedir.

En yaygın eğitim çalışmaları ise Bilgisayar Eğitimi, Dil Eğitimi, El Sanatları, Mesleki ve Teknik Eğitim, Müzik Eğitimi, Spor Eğitimi, Türk-İslam Sanatları ve Sosyal ve Kültürel Eğitimler şeklindedir. Bu kurslarla beraber İstanbul Büyükşehir Belediyesi, engellilere, öksüzlere, yetimlere ve şehit çocuklarına da eğitim yardımı da bulunmaktadır. Bu bağlamda 2009'da 52.500 öğrenciye toplamda 9.450.000 TL yardım, 2018'de ise 60.000 öğrenciye toplamda 12.000.000 TL yardımda bulunulmuştur (İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2018 yılı faaliyet raporundan).

Bütün bunlarla beraber 2004'den beri üniversite öğrencilerinin daha donanımlı hale gelmesi ve mezuniyet sonrası istihdam imkânlarına katkı sağlanması adına kariyer günleri düzenlenmektedir. Aydın, Üniversitesiyle iş birliği çerçevesinde gerçekleştirilen bu gelişim kurslarına İstanbul dışından 67, İstanbul'dan 39 ve yurtdışından 4 üniversiteye mensup öğrenci katılmıştır.

4.1.2 Sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında yürütülen sağlık hizmetleri

İstanbul Büyükşehir Belediyesinin, sosyal belediyecilik çerçevesinde gerçekleştirdiği sağlık hizmetleri şunlardır; acil sağlık ve cankurtaran hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, ayakta teşhis ve tedavi hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, evde sağlık hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, gıda güvenliği hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, hıfzıssıhha laboratuvar hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, kadın ve aile sağlığı hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, vektörlerle mücadele/ilaçlama hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, veteriner halk sağlığı hizmetlerinin gerçekleştirilmesi şeklindedir.

Öte yandan bahsi geçen hizmetlerin yürütülmesi sırasında bazı öncelikler ve temel politikalarla hareket edilmektedir. Bu öncelikler ve politikalar ise şunlardır; halk sağlığı ve koruyucu hekimlikle alakalı hizmet sunmak, sosyal güvencesi olmayanlara

sağlık hizmetini ücretsiz sunmak, erken tanı ve sağlık gibi konularda halkın bilinçlenmesini sağlamak, STK'lar ve Üniversitelerle iş birliği yapılması, kadın, engelli, çocuk ve yaşlılar gibi risk gruplarına öncelik sağlanmasıdır.

Daha detaylı bilgi vermek gerekirse ilk olarak Ayakta teşhis ve tedavi hizmetleri; Darülaceze Tıp Merkezi ve Kurum Tabiplikleri, Şehzadebaşı Tıp Merkezi ve Tozkoparan Tıp Merkeziyle gerçekleştirilmektedir.

İkinci olarak kadın ve aile sağlığı çerçevesinde; beden ve ruh sağlığı farkındalığı oluşturma eğitimleri, kemik erimesi risk değerlendirmesi, kolon kanseri taraması, meme kanseri taraması, rahim ağzı kanseri taraması, sigarayı bıraktırma danışmanlığı hizmetleri, yetişkinler ve çocuklar için psikolojik danışmanlık hizmeti gibi hizmetler gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda da İstanbul kentinde kadın ve aile sağlığı hizmeti çerçevesinde, 2018'te 3 Görüntüleme Merkezi, 17 Psikolojik Danışmanlık Merkezi ve 22 Kadın ve Aile Sağlığı Merkezinde toplamda 235 personel ile hizmet verilmiştir. Bunlara ek olarak Güngören ve Sancaktepe'deki Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkezi ve bu merkezdeki 26 personel sayesinde ailelerin hayat kalitesinin sürdürülmesi amacıyla aile danışmanlık ve eğitim hizmeti gerçekleştirilmiştir.

Üçüncü olarak Evde Sağlık Hizmetleri; kentte hayatını sürdüren ve herhangi bir sosyal güvencesi bulunmayan yaşlı, engelli, hasta ve bakıma muhtaç bireylere ulaşmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda da evde bakım hizmeti, evde doktor muayenesi, bireysel/ hane temizlik hizmeti, hastanede refakat hizmeti, evde refakat hizmeti ve hasta nakil hizmeti sunulmaktadır. Bahsi geçenler hizmetlerin gerçekleştirilmesinde ise 2018'de 3 Evde Sağlık Birimindeki 175 personelden yararlanılmıştır. Bunlara ek olarak TS EN ISO/IEC 17025 Deney ve Kalibrasyon Laboratuvarlarının Yeterliliği İçin Genel Şartlar Standardı çerçevesinde de kalite yönetim sistemi kurulmuş ve TÜRKAK tarafından 23 parametrede arkredite edilen Hıfzıssıhha Laboratuvarlarında çalışmalara devam edilmiştir.

Dördüncü olarak ilk yardım hizmetleri adına; 2018'te toplamda 31 adet ambulansla 47.093 vakaya müdahale sağlanmıştır. Üstelik halka kentte meydana gelebilecek bütün afetlere karşı ilkyardım bilincinin oluşturulması adına ücretsiz ilk yardım eğitimleri de verilmektedir. Bunlara ek olarak yine 2018'te 6.646 kişiye ilk yardım ve halk sağlığı semineri, 5.365 kişiye de ilk yardım eğitimi sunulmuştur.

Çizelge 4.1: Sağlık Hizmetleri Yönetimi Sektörel Harcama Tutarları

Alt Sektörler	2018 Yılı Harcama Tutarı (TL)
Acil sağlık ve cankurtaran hizmetlerinin gerçekleştirilmesi	9.193.379
Ayakta teşhis ve tedavi hizmetlerinin gerçekleştirilmesi	12.146.017
Evde sağlık hizmetlerinin gerçekleştirilmesi	13.723.415
Hıfzıssıhha laboratuvar hizmetlerinin gerçekleştirilmesi	65.067
Kadın ve aile sağlığı hizmetlerinin gerçekleştirilmesi	16.268.226
Veteriner halk sağlığı hizmetlerinin gerçekleştirilmesi	58.848.311
Toplam	110.244.416

Bütün bunlarla beraber Tablo 1’de, İstanbul BŞB’sinin yukarıda bahsettiğimiz sağlık hizmetleriyle alakalı sektörel harcamalarının tutarı hakkında bilgi verilmektedir.

4.1.3 Sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında yürütülen konut hizmetleri

Büyükşehir belediyeleri izinsiz işgalleri kentsel yenileme ve kentsel dönüşümle beraber ele almakla birlikte gerçekleştirdiği projelerdeki amacı barınma alanlarına ek olarak alışveriş merkezi, okul, rekreasyon alanı gibi birden fazla işleve sahip alanlar yaratmaktadır. Üstelik buradan sağlanan gelirlerle sosyal konutların inşası sağlanmaktadır. Bu doğrultuda 2014-2018 yılları arasında toplam 1,678 sosyal konut inşası ve 1,530 sosyal konut ihalesi gerçekleştirilmiştir. Bunlara ek olarak 2018’de Pendik, Sultangazi ve Kağıthane’de ihalesi gerçekleştirilen ihalelerle 468 konutun inşasına da başlanmıştır.

4.1.4 Sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında yürütülen sosyal yardım ve sosyal hizmetler

İstanbul kentinde yaşamasına rağmen herhangi bir sosyal güvencesi bulunmayan vatandaşlar yardım almak için, muhtarlıktan temin ettikleri fakirlik belgesi ile başvurduklarında sosyal çalışmacılarında yerinde inceleme yapması ve

Değerlendirme Kurulu'nun aldığı kararlar bu yardıma ulaşabilmektedir. Bu bağlamda da Tablo 4.2'de yıllar itibariyle gerçekleştirilen sosyal yardımlar gösterilmektedir.

Çizelge 4.2: Yıllara Göre Sosyal Yardımlar

Yardıma Türü	Nakdi Yardım		Ayni Yardım					
	Yıllar	Sayısı (Ad.)	Bedeli (TL)	Yardım Kuponu (Ad.)	Yardım Kup. Aile	Yardım Kuponu (TL)	Tıbbi Yardım (Ad.)	Tıbbi Yardım (TL)
2014	48.660	11.872.075	747.031	139.742	18.675.775	201	52.425	2.221
2015	55.132	14.140.405	731.070	102.966	18.276.750	180	61.395	1.099
2016	56.543	14.955.520	1.180.421	114.242	29.510.525	65	15.130	1.240
2017	75.156	25.213.420	1.583.148	101.487	39.578.700	141	13.155	1.719
2018	99.172	32.887.135	1.994.515	85.596	49.862.875	738	33.275	13.257
Toplam	334.663	99.068.555	6.236.185	544.033	155.904.625	1.325	175.380	19.536

İstanbul'da bunlara ek olarak kente farklı sebeplerde gelmesine rağmen sosyal ya da ekonomik problemlerden ötürü memleketine dönmek istese de gerekli maddi imkânı elinde bulunmayan ailelere tersine göç hizmeti yardımı yapılmaktadır. Üstelik öğrenci, tedavi olmaya gelen ve asker olup kalacak yeri ve geri dönmek adına imkânı olmayanlara sunulan sosyal hizmetlerde bulunmaktadır. Diğer yandan kentteki sosyal hizmetler dört başlıkta irdelenebilmektedir. Bunlar şu şekildedir;

yaşlı, çocuk ve gençlere yönelik sosyal hizmetler, kadınlara yönelik sosyal hizmetler, engellilere yönelik sosyal hizmetler ve diğer sosyal hizmetlerdir.

4.1.4.1 Yaşlı, çocuk ve gençlere yönelik sosyal hizmetler

İstanbul'da yaşlılarla alakalı hizmetlerin büyük bir bölümü aynı zamanda ülkemizin de en büyük huzur ve bakım evinde olan 151.000 m²'lik alanıyla Kayışdağı Darülaceze Kampüsü'nde gerçekleştirilmektedir. Bunlarla beraber yine İstanbul'da Akseki Ormanalı Abdullah-Nerime Turan Huzurevi/Sanatçı Yaşam Evi ve Yaşam Evleri ve Dr. Beşir Akınal Huzurevi'nde de yaşlılara hizmet verilmektedir.

Daha detaylı bilgi vermek gerekirse; Kayışdağı Kampüsü'nde yaşlılarla alakalı birden fazla içeriğe sahip projeler gerçekleştirilmektedir. Üstelik sosyal adaptasyon projesiyle kurumda geziler, doğum günleri ve piknik gibi etkinlikler düzenlenirken, bireylerin sosyal hayattan uzaklaşmaması adına kurum dışında da etkinlikler

gerçekleştirilmektedir. Darülaceze Dostluğu Projesi kapsamında ise sakinlerle farklı kesimlerden gelen gönüllülerin kaynaşması hedeflenmektedir.

Yine kampüs içinde gerçekleştirilen projeler şunlardır; ilk olarak Aktif ve Güvenli Yaşam Alanı Oluşturma Projesi çerçevesinde kampüs sakinlerinin siteleri daha güvenli kullanması hedeflenmektedir. İkinci olarak Aktif Yaşlılık Projesiyle sakinlere spor ve egzersiz yapma fırsatı sunulmuştur. Üçüncü olarak Manevi Bakım Projesiyle il müftülüğünce haftada bir gönderilen görevliler toplantılar yaparak ahlaki ve dini konuları işlemektedir. Dördüncü olarak Sosyal Bakım Projesiyle doktor, hasta bakıcı, psikolog, diyetisyen, sosyolog gibi uzmanlar bir araya gelerek sakinlerin her bir tanesi için bakım planlaması yapılmaktadır. Üstelik kampüs sakinlerine rehabilitasyon ve fizik tedavi hizmetleri de sunulmaktadır

4.1.4.2 Kadınlara yönelik sosyal hizmetler

Kadın Koordinasyon Merkezi (KKM) İstanbul'da ikamet eden kadın bireylerin karşılaştıkları beklenti, uyum sorunları ile karşılaştıkları problemlerle alakalı çözümler bulmak adına projeleri hayata geçirmekle beraber farklı festivaller, fuarlar, sergiler, kurs programları ve seminerler gerçekleştirmektedir.

4.1.4.3 Engellilere yönelik sosyal hizmetler

İstanbul'da Tophane İstanbul Engelliler Merkezi (İSEM)le beraber 24 merkez, 4 Engelli Koordinasyon Birimi ve 1 Yaz Kampıyla engellilerin kapasitelerinin geliştirilmesi, hayat şartlarının daha iyi hale getirilmesi, toplumda meydana gelen değişikliklerden pay almalarının sağlanması ile toplumsal üretime katkıda bulunmaları adına hizmetler verilmektedir. 2018 yılı itibariyle kayıtlı olan bireylerin sayısı ise 121. 551 kişidir.

Bunlara ek olarak engellilerle yönelik diğer hizmetler şunlardır; bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleri, çağrı merkezi hizmeti, erişilebilir yaya sinyal sistemleri (EYS) hizmeti, işe yerleştirme hizmetleri, konuşma terapisi hizmeti, sosyal organizasyonlar ve eğitim hizmetleri, atla (hipoterapi) veya suyla (hidroterapi) spor yoluyla rehabilitasyon hizmetleri, tıbbi malzeme yardım hizmetleri, tıbbi ve sosyal rehabilitasyon hizmetleri, toplu ulaşım araçlarının engellilerin kullanımına uygun hale getirilmesi hizmetleri, trafik eğitim hizmetleri, ücretsiz ulaşım hizmeti, yatay ve düşey trafik işaretleme hizmetleri, yaz kampları, zihinsel engellilere beceri kazandırma faaliyetleri gibi hizmetlerdir.

4.1.4.4 Diğer sosyal hizmetler

Diğer sosyal hizmetler yukarıdaki hizmetlere ek olarak halka kurulan mobil büfelerle sahiller ve hastaneler gibi gereksinim duyulan yerlerde küçük ikramlarla hizmetler sunulması ile aşevleri hizmetinin sunulmasıdır. Bu bağlamda da İstanbul'da aşevleri günde 10.000 kişiye sıcak yemek dağıtmaktadır.

İstanbul Halk ekmek projesi, kentin %10'luk ekmek ihtiyacını karşılamakla beraber 1.545 satış noktasındaki 55 farklı ekmeği ile halkın kaliteli, sağlıklı, ucuz ve düzenli ekmek ile unlu mamulleri gereksinimini gidermek adına hazırlanmıştır.

Afet Koordinasyon Merkezi (AKOM), kentte ağır kış şartlarının meydana gelmesi durumunda sokakta yaşamak zorunda kalan bireylerin hem o şartlarda dışarıda kalmamaları hem de donarak ölmemeleri adına kurulmuş bir merkezdir. Bu bağlamda da 112'ye yapılan ihbarlar ve güvenlik kuvvetlerinin yardımı ile evsizler spor salonuna getirilerek öncelikli olarak sağlık kontrolünden geçirildikten sonra donma tehlikesi sona erene kadar yiyecek, giyecek, temizlik ve konaklama hizmetleri sunularak bakıma alınmaktadır. Üstelik bakım süresi sırasında evsizlere, belediye ve diğer sosyal hizmet kurumları tarafından sunulan bakım hizmetleri hakkında bilgiler sunularak uygun şartlara sahip olanlar ilgili sosyal hizmet kurumlarına yerleştirilmekte, memleketine geri dönmek isteyenlere ise gereken destek verilmektedir. Bunlara ek olarak da 2018 Aralık ve 2019 Mart döneminde 2060 evsize 2017-2018 kış dönemindeyse 1245 evsize yardımda bulunulmuştur.

Yine 2013 yılında giderek artan mezarlık gereksinimi nedeniyle Avrupa yakasında 2 adet yeni mezarlık yapılmış olmakla beraber zaten var olan 268'si Müslüman, 54'ü ekalliyet toplamdan 322 mezarlığın bütün bakımları yapılmakta ve mezarlıkları korumak adına 450 güvenli görevlisi hizmet vermektedir. Öte yandan belediye cenazenin alınması ve define kadar bütün işlemleri ücretsiz sunmakla beraber il ve yurt dışına da nakil hizmeti vermektedir.

Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal, Kültürel, Sanatsal ve Sportif Hizmetler

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, meydan, müze, konser salonları ve kültür merkezleri gibi birden çok mekânda sakinleri için halk oyunlarından sergilere birden fazla kültürel etkinlik düzenlemektedir. Gerçekleştirilen etkinlikler Tablo 3'da gösterilmektedir.

Çizelge 4.3: Gerçekleştirilen Kültürel Etkinlikler

Etkinlik Türleri	Ölçü	2014	2015	2016	2017	2018
Sergiler	Adet	72	53	47	70	48
Film Gösterimleri	Adet	44	55	63	76	50
Seminer-Söyleşi	Adet	453	459	515	545	553
Konserler	Adet	826	970	1.066	1.457	1.364
Özel Etkinlikler	Adet	30	36	44	39	45
Paneller	Adet	1	15	-	-	6
Kültür Günleri	Adet	1	1	-	-	1
Sempozyumlar	Adet	4	7	5	3	5
Şiir Programları	Adet	6	10	5	-	9
Halk Oyunları	Adet	2	6	1	-	5
Yarışmalar	Adet	-	2	1	-	-
Tiyatro Oyunları	Adet	1.871	2.095	2.121	2.466	2.346
Toplam	Adet	3.310	3.709	3.868	4.656	4.432

2018 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin toplamda sahip olduğu 11 tiyatro salonu toplam 7.791 koltuk kapasitesiyle 523.7111 bireyi tiyatroyla buluşmasını sağlamıştır. Üstelik 20-23 Nisan tarihlerinde Çocuk Şenlikleri 9-19 Mayıs arasında da Genç etkinlikleri düzenlemiştir. Bunlara ek olarak Ümraniye ve Kâğıthane sahnelerinde 9 ile 11 yaş arasındaki çocukların tiyatroyu sevmesi için diksiyon, oyunculuk, dans, sosyal beceri, tasarım ve dramaturgi derslerini de ücretsiz olarak sunmuştur.

Kente ayrıca 5 gezici kütüphane ve 17 kütüphane olmak üzere toplamda 22 kütüphane ile halka bilgi kaynakları sunulmaktadır. Bahsi geçen kütüphanelerden yine 2013 yılında toplamda 817.463 kişi faydalanmıştır. Üstelik gönüllü kitap seslendirme çalışmaları sayesinde birçok kitabın seslendirmesi yapılarak www.ibb.gov.tr adresinden sunumu gerçekleştirilmiştir. Bunlara ek olarak belediye dijital arşiv çalışması da gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda da Atatürk Kitaplığı Kütüphanesinde bulunan eski eserler dijital ortama aktarılmış böylelikle de eserlerin yıpranması engellenmiş ve kullanıcıların eserlere dijital ortamda erişmesi sağlanmıştır.

Müzeler kültürel hizmetlerin bir diğer türüdür. Bu bağlamda da İstanbul Büyükşehir Belediyesi kentte 5 müzesiyle halka hizmet sunmaktadır. Diğer yandan kültürel mirasın korunması adına da kentte 2018'te tamamlanan toplam 15 proje ile tescilli toplam 55 kültür varlığın restorasyon, rölöve ve restitüsyon projesi bitirilmiştir. Son olarak 2018'de 34 projenin çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Yine İstanbul Büyükşehir Belediyesi sporla alakalı olarak 1 adet squash salonu,1 adet stat, 2 adet ayak tenisi, 2 adet buz pisti, 2 adet kamp eğitim merkezi, 3 adet buhar odası, 6 adet açık basketbol-voleybol sahası, 13 adet masa tenisi salonu,14 adet yüzme havuzu, 16 adet spor salonu, 18 adet çocuk oyun odası, 19 adet savunma sporları salonu, 20 adet step-aerobik salonu, 21 adet sauna, 28 adet fitness salonu, 28 adet tenis kortu ve 30 adet halı saha hizmete sunmuştur. Üstelik bu alanlarda 7/24 aikido, badminton, basketbol, boks, capoiara, fitness, futbol, jimnastik, karate, kickbocks, kort tenisi, kungfu, masa tenisi, pilates, step, taekwon-do, voleybol ve yüzme dersine ek olarak kentte sağlıklı yaşam kültürünün oluşturulması adına 30 tarihi park ve rekreasyon alanında birden çok etkinlik düzenlenmektedir. Bunlara ek olarak okul spor kulüplerine ve amatör spor klüplerine destek olmak adına nakdi ve ayni yardımlarda bulunmaktadır. Bu bağlamda da 587 adet okulun spor malzemesi gereksinimi giderilmiştir. Son olarak toplam 39 ilçede judoda 15, güreşte 29, voleybolda 33, taekwon-doda 51, basketbolda 58, karatede 92 ve futbolda 592 olmak üzere 870 adet amatör spor kulübüne 130 bin kalem spor malzemesi dağıtımı yapılmıştır.

Bütün bunlarla beraber İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin inşa ederek okullara verdiği 143 adet salonun 117 adeti hem okul saati dışında hem de hafta sonları halka ve spor kulüplerinin hizmetine açılmıştır. 2018 yılında ise 8 tanesi uluslararası 10 tanesi ulusal olmak üzere toplam 18 adet spor organizasyonu gerçekleştirilmiştir. Bu organizasyonların en önemli olanı da 100 farklı ülkeden 20.000 sporcunun katıldığı Vodafone İstanbul Maratonu 'dur.

4.1.5 Sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında yürütülen diğer hizmetler

2005 'te İstanbul Büyükşehir Belediyesi gençlerin sanatsal, kültürel, bilimsel ve siyasal yönlerini geliştirmek adına Gençlik Meclisi'ni kurmuştur. Kentin bütün ilçelerinde temsilcilikleri bulunan meclis ayrıca gençlerin yönetime dahil olmaları adına ulusal ve uluslararası organizasyonlar gerçekleştirmektedir. Öte yandan yılında 2005 kurulan Çocuk Meclisi 'de yine aynı amaçları taşımaktadır.

Kentte gerçekleştirilen diğer bir hizmet, Belnet-İnternet ve Bilgi Erişim Merkezlerinin kurulmasıdır. Bu merkezler 28 ilçede toplam 64 şubede 7/24 ücretsiz ve güvenli internet hizmeti verilmektedir.

Bütün bunlarla beraber kent sakinlerine sunulan bir diğ er hizmet başkanın kent sınırlarında vefat edenlerin ailelerini arayarak taziye dileklerini bildirmesidir. Zira hazırlanan Beyaz Karanfil Projesiyle 'de çocuk esirgeme kurumu ve kreşlerine, hastanede yatan hastalara ve huzurevi sakinlerine moral ziyaretleri de gerçekleştirilmektedir. Öte yandan mahalle muhtarları da sorunları yerinde belirleyip çözmek adına ziyaretler gerçekleştirmektedir. Bunlara ek olarak yine Büyükşehir Belediyesi, yabancı turistlere danışmanlık hizmeti sunmak ve halka gerçekleştirdiği hizmetleri sunmak adına kentin farklı yerlerine 17 adet iletişim noktası koymuştur.

Son olarak kentte çevre adına da ciddi çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda kente 13 adet park ilave edilmiş olmakla beraber mevcut 50.913.744 m²'lik yeşil alan düzenli şekilde temizlenmekte, ağaçlar budanmakta ve çimleri biçilmektedir. Bunlara ek olarak parklara mevsimlik çiçek ve lale ekimi de yapılmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin gençlik ve spor müdürlüğü ile yürütmekte olduğu hizmetlerden bir diğ er ise kamp ve izcilik hizmetleridir. Bu kapsamda 14 yılda 3 kamp merkezinde 24 brançta 420 kamp ve 207840 izci ile gerçekleştirilmiştir. Kamp merkezleri ise Beykoz Yaz İzci Kampı, Çanakkale Milli Bilinç Kampı ve Bolu Aladağ Kış Kampı'dır. Kamp ve izcilik eğitimleri kapsamında katılımcılara çevre ve orman, kişisel gelişim, hayvan bakımı, okçuluk, tırmanma duvarı ve ilk yardım eğitimleri verilmektedir.

Hizmetler kapsamında son olarak PedalİST' e de değ inmemiz gerekmektedir.1 Ocak 2015 itibari ile bisiklet yolu yapan belediyelere Sağlık Bakanlığı bisiklet desteği sağlanacağını ilan etmiştir. Bu minvalde Türkiye Halk Sağlığı Kurumu İstanbul Halk Sağlığı Müdürlüğü ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi arasında yapılan "Fiziksel Aktivitenin Artırılması" İşbirliği ve "Bisiklet Yolu Yapımını Destekleme" protokolü imzalanmıştır. Protokol, kapsamında oluşturulan denetim ekibince İstanbul'da 54.700 m. bisiklet yolu denetimi yapılmış ve bu km karşılığında 39 bin 80 adet bisiklet İstanbul Büyükşehir Belediyesi adına Gençlik ve Spor Müdürlüğü'ne teslim edilmiştir. PedalİST Projesi de İstanbul Büyükşehir Belediyesi adına İBB Gençlik ve Spor Müdürlüğü tarafından teslim alınan bisikletlerin ilkokul ve ortaokul öğrencilerine ulaştırılarak, bisikletlerin aktif bir şekilde öğrencilere kullanılmasını sağlamaktadır. PedalİST kapsamında şimdiye kadar 700 okula 35000 bisiklet teslim edilmiş ve yaklaşık 475 bin öğrencinin bisiklet kullanması sağlanmıştır. Obeziteyle

mücadeleyi hedefleyen proje çocuklara buldukları okulların sınırları içinde bisikletlerin kullanılmasına yıl boyunca devam etmektedir. Ayrıca proje ile çocukların sağlıklı büyümeleri, bedensel faaliyetler ile hareketlilik kazanmaları adına sportif etkinliklere katkıda bulunmaktadır.

4.1.6 Sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında yürütülen hizmetlere yönelik olarak sosyal hizmetler uzmanı görüşleri

Sosyal belediyecilik kavramı ve sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde sunulan hizmetler kent yönetimleri ve kent yöneticileri açısından farklı bakış açılarına sahip olabilmektedir. Sosyal belediyecilik ve hizmetlerinin sürekli güncellenen bir anlayışa sahip olması sebebiyle bu alanda getirilecek görüş ve öneriler önem arz etmektedir. Bu bölümde Sosyal Hizmetler Uzmanı ile sosyal belediyecilik kavramı ve anlayışı çerçevesinde üç soru üzerinden alınan görüş ve öneriler aşağıdaki gibidir.

Son dönemde yerel yönetimlerin çok sıkça dile getirdiği ve hakkında çok sayıda akademik çalışma yapılan "sosyal belediyecilik" kavramı sizce nedir ?

Öncelikle belirtmek isterim ki ben bu soruları idareci gözüyle değil de sosyal hizmet eğitimi almış ve bu alanda çalışan meslek elemanı gözü ile ele alacağım. Sosyal belediyecilik kavramı aslında sosyal devlet “ ilkesi gereği günümüzde de yerel ölçekte mevzuatça da desteklenerek güncel halini almıştır. Sosyal belediyecilik doğrultusunda bölgesel kalkınma ve büyüme mal ve hizmetlerin ademi merkezîyetçilik çerçevesinde sunulması süreci ile pozitif yönde bir gelişme göstermiştir. Yerel yönetim birimlerinin bütçe ve kaynaklarının kullanılmasında bu kavram son derece önemlilik teşkil etmektedir. İnsan hakları, demokrasi, eşitlik, hak ve hürriyet, şeffaflık, hesap verilebilirlik kavramları sosyal hukuk devletinin temel değerleri noktasında TC Anayasası'nın 123. Maddesinde idarenin teşkilatlanması noktasında belirtilen yerel yönetimlerin görevleri ve tanımlamaları sosyal belediyecilik açısından da temel oluşturmaktadır. Göç sonrasında yaşanan kentleşme sorununa istinaden Türkiye' de yerel yönetimler bünyesinde Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004), Belediye Kanunu (2005), İl Özel İdaresi Kanunu (2005), Mahalli İdare Birlikleri Kanunu (2005), İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi

Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun (2008) mevzuatça da yasal zeminde desteklenmektedir.

Mal ve hizmetlerin vatandaşlara sunumu noktasında Avrupa Yerel Özerklik Şartnamesi' nce de hizmetlerin yerel odaklı sunulması noktasında uluslar arası mevzuatça da sosyal belediyeciliğin “ desantralizasyon “ (yerelleşme) desteklenmesi görülmektedir. Sosyal belediyecilik yerel yönetime sosyal ve bölgesel kalkınma sürecinde yapılacak olan plan ve politikaların belirlenmesi sürecinde alt ve üst yapı, sosyal hizmetler, eğitim, sağlık, ulaşım, sosyo kültürel ve sportif faaliyetlerin yürütülmesi noktasında önemli bir paradigma oluşturmaktadır. Sosyal belediyecilikle kastedilen o bölgede ikamet eden hemşerilerin mal ve hizmetlere erişimlerinin uygun ve kolay olmasıdır. Yerel yönetim birimlerince “ yerellik “ ilkesi gereği sosyal belediyecilik olgusu gittikçe gelişme göstererek mahalli idareler seçimlerine katılan partilerinde seçim propagandaları haline gelmiştir.

Sosyal belediyecilik ile mahalli idareler bölgesel büyüme ve kalkınma, istihdam ve girişimcilik politikaları geliştirme, sağlık, eğitim ve sosyal yardım gibi hizmet alanlarında da önemli işlev üstlenmektedirler.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde hizmet veren “ Alo 153 Beyaz Masa “ çalışması sosyal belediyeciliğin en güzel örneklerinden biridir. Bunun dışında gençlik meclislerinin, kent konseylerinin olması da sosyal belediyeciliğin demokrasi ayağıdır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi olarak sosyal belediyecilik çerçevesinde sunduğunuz sosyal hizmetlerin ve sosyal yardımların sınırı ve ölçüğü nedir ?

İstanbul ili sosyal, kültürel, finans, ulaşım, spor, nüfus yoğunluğu ve kentleşme büyümesi açısından küresel dünya kentleri arasında yer almaktadır. Bu kentin birçok sorunlarından biri de sosyal hizmetleri kapsamaktadır. Sosyal hizmetlerin hedef grubu toplumun dezavantajlı grubudur, bunlar : kadınlar, çocuklar, engelliler ve yaşlılardır. Küresel bir sorunları içinde barındıran sosyal hizmetlerde mikro, mezo ve makro ölçekli boyutlarda üretilen ya da üretilmesi planlanan sosyal politikalarla karşılaşılan sorunlar ortaya çıkmadan veya karşılaşıldığında müdahalede bulunulması söz konusudur. Sosyal hizmetlerde temel olan sorunlara sosyal, ekonomik vb. alanlarda politikalar üretmektir.

1980 sonrasında yerel yönetimlerin yükselişinde yaşanan kırdan kente göç ve onun birey ve ailelerde ortaya çıkardığı çeşitli sorunlar sosyal hizmetlere yerel eksenli gelişim göstermesine neden olmuştur. Yaşanan kente uyum sürecinde birey, grup ve aileleri ihtiyaçlarına göre sosyo ekonomik açıdan destek verilmesi merkezi yönetimin olduğu kadar yerel yönetimlerin de görev ve kapsamına girmektedir.

Sosyal ve ekonomik desteğin sağlanması, aile birliğinin sarsılmaması ve toplumun kalkınması açısından ülke politikalarına sosyal hizmet açısından makro politika üretilmesi sürecinde yerel yönetimlere büyük görevler düşmektedir. Türkiye’de yaşanan kente göç sonrasında bunun getirisi olan sosyo-ekonomik değişim süreci, gelir dağılımı ve yoksulluk konularının önemini artırmıştır. Sosyal yardım ücret dışı bir gelir olup aile bazlı ele alınmaktadır. Merkezi yönetim, yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşları dar gelirli birey ve ailelere bireyin yüksek yararı ve ailenin korunması amacı ile sosyoekonomik destek hizmetleri sunmaktadır.

Kente yaşanan göç ile kente uyum sürecinde sosyal hizmet açısından yerel yönetim birimlerine önemli görevler düşmektedir. “ Yerellik “ ilkesi gereği vatandaşlara bölgesel hizmetlerin sunulması esas olup hizmetlerin sürdürülebilirliği açısından belediyeler, sosyal hizmetler ve özellikle sosyal yardıma ayırdıkları bütçelerine her geçen sene içinde artarak hizmet sunmalıdırlar. Dar gelirli ailelere bakıldığında marjinal sektörlerde asgari ücretli olarak çalıştıkları görülmekte ve bir hanede baba figürünün yanında kadın ya da çocuklar da üretime katılarak geçimlerini sağlamaya çalışmaktadırlar.

Sosyal hizmet temelini hukuk çerçevesinde demokrasi, insan haklarından alır. Ulusal ve uluslar arası mevzuatlar kapsamında bu mesleğin amaç, görev, kapsam ve yetkileri belirlenmiştir. Sosyal hizmetin temel alanlarından biri de sosyal ve ekonomik destek hizmetidir. Sosyal yardım bu kapsama girmektedir. Birey, grup, ailelerin muhtaçlık seviyelerine göre yaşam standartları asgari ölçüde iyileştirmeleri hususunda geçici ve bedelsiz olarak gerek merkezi ve yerel yönetimlerce gerekse sivil toplum kuruluşlarınca bu hizmet sunulmaktadır. İnsan onuruna yaraşır bir şekilde onur zedelenmeden bu hizmetin sunumuna dikkat edilmesi son derece önemlidir.

Sosyal yardım hususu makro ölçekli çalışmalarda devletlerin bütçelerinden pay ayrılarak karşılanmakta olup global alanda da kendisine yer bulmuştur. Yaşanan

doğal afetler, siyasi sorunlar, savaş ve getirisi olan mültecilik ve göç olgusu ve diğer birçok küresel bazda birbirlerini etkileyen sorunlar karşısında sosyal yardıma ihtiyaç duyulmaktadır. Bu süreçte ulusal ve uluslar arası sivil toplum kuruluşları, yerel ve merkezi yönetim kurum kuruluşları aktif olarak görev almaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi sosyal hizmetler alanında İBB Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı çatısında Sosyal Hizmetler Müdürlüğü ve Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü şeklinde teşkilatlanmıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Sosyal İşler ve Yardım Esasları Yönetmeliği' nin 2.maddesi uyarınca İstanbul sınırları içinde ikamet edenlere yardım yapılabilmektedir. Sosyal Yardım Birimi ve Kadın ve Aile Hizmetleri Şube Müdürlüğü' nden ihtiyaç sahibi, yoksul kadın, çocuk ve aileler yararlanabilmektedir. Müracaat eden ihtiyaç sahibi kişiler Sosyal Yardım Birimi ve Kadın ve Aile Hizmetleri Şube Müdürlüğü sosyal inceleme ve adres tespit personelleri tarafından yerinde ziyaret edilmekte ve ihtiyaçları yerinde tespit edilmektedir. Sosyal Yardım Birimi değerlendirme kurulu kararında uygun görülen tüm ihtiyaçlar, en kısa sürede geçici olarak çözüme kavuşturulmaktadır. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu' nun 7. Maddesi (v) fıkrasına dayanılarak düzenlenen İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sosyal İşler ve Yardım Esasları Yönetmeliği' nin Sosyal Yardımlar başlıklı ikinci kısım, Sosyal Yardımdan Yararlanma Usul ve Esasları yapılan hizmetlerin hukuki dayanağıdır. Ayni ve nakdi yardımların karşılanması boyutunda mevzuatça desteklenen sosyal yardımlar İBB bütçesinin %3 ' ünü geçmemektedir.

Sosyal hizmetlerin sosyal yardım kapsamı dışında kalan alanlarda da engellilik alanın İBB İSEM, yaşlılık alanında İBB Darülaceze Müdürlükleri hizmet vermektedir. Buna koşut olarak evde sağlık, aile danışmanlığı, psikolojik danışmanlık gibi hizmetlerde sosyal hizmetler açısından önemlilik teşkil etmekte olup müracaatta bulunanlara ücretsiz olarak sosyal belediyecilik perspektifi ile sunulmaktadır.

"Sosyal belediyecilik" ile ilgili yapılan çalışmalar yeterli midir? Değişen ve gelişen sosyal belediyecilik anlayışı ve uygulamaları ile ilgili neler yapılabilir ?

Sosyal belediyecilikte yerellik ve hizmet odaklı çalışmalar esastır ve bu doğrultuda politikalar üretilmektedir. Her dönemin paradigmasal sorunu değişkenlik göstermektedir. Göç sonrasında yaşanan kentsel sorunlar kendi içinde çeşitli

sorunlarını doğurmuştur. Başta alt yapı sorununa koşut olarak yaşanan sağlık, sosyal, kültürel anomilerin yaşanması, düzensiz yapılaşmanın getirdiği kentleşme ve kentlileşme sorunları vb. gibi önemli sorunlar sosyal belediyecilik anlayışının önem kazanmasına ve günümüze yaklaştıkça da paradigmatik olarak gelişme göstermesine başlamıştır.

Her dönemin var olan sorunları ve bu sorunlara çözüm mekanizmaları değişkenlik göstermektedir, yani sorun ve çözümlerde dinamiklik esastır. Örneğin 1950 yılı ile başlayan kırdan kente göç sonrasında kentteki alt ve üst yapı, kentleşme, sağlık gibi temel sorunlara göçle gelen kitlenin kentte yaşamış oldukları sosyo kültürel sorunlar ve hatta yaşanan psikolojik sorunlarla sosyal hizmetlere duyulan gereksinimin artış göstermesi de önemlilik teşkil etmektedir. Getto gölgelerinde suçun artması da bunu destekler boyuttadır. Gettolaşan bölgelerde her kültür kendi alt kültürünü oluşturmuş ve var olan sorunlar o alt kültürlerde yaşanmaya başlamıştır.

Mahalli idareler birimlerince verilen hizmetler mevzuatça desteklenerek günümüzde birçok ilçe belediyeler de buna dahil olmak üzere bütçe ve kaynakları doğrultusunda sosyal belediyecilik alanında mal ve hizmetler sunmaktadır. Sosyal yardım da bunun en önemli göstergeleridir. Ayni ve nakdi yardımların ihtiyaç sahibi olan müracaatçı hedef kitlelerine ulaştırılması noktasında sosyal hizmet etik, ahlak ve ilkeleri çerçevesinde yerel yönetimlerce sosyal hizmetlerin sunumu sosyal belediyeciliğin önemli bir faaliyet alanıdır.

Sosyal belediyecilikte hesap verilebilirlik, hizmetlere erişebilirlik, yerellik, şeffaflık birçok mahalli idare birimlerinin misyon ve vizyonlarının şekillendirilmesi noktasında temel değerlerdir. Gerek ulusal gerekse uluslar arası mevzuatça da desteklenmektedir.

Sosyal belediyecilik alanında yapılan hizmetler dinamik bir şekilde devam etmelidir. Hiçbir zaman da bu anlayış yeterli görülmemeli daha da geliştirilmesi için bu yönde siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik politikalar üretilmelidir. Belediyecilikte zaman içerisinde durağan olmayıp günümüzde gelişme göstermektedir. Bu politikaların üretilmesinde;

- Siyasi alanda insan hakları ve özgürlüklerini, demokrasiyi, katılımı, yönetimi, paydaşlığı esas alan,
- Ekonomik alanda kentsel yoksulluğu ortadan kaldırmaya yönelik istihdamı ve

büyüme, bölgesel kalkınmayı yükselten,

- Sosyal ve kültürel alanda toplumsal izolasyonun olmadığı, toplumsallaşmanın kentsel ya da bölgesel alanlarda yoğunlaştığı, kentleşme sorununun azaldığı politikalar üretmektir.

Yukarıdaki cümleleri destekleyici şu çalışmalar yapılabilir :

- Sosyal hizmetlerin her alanda geliştirilmesi,
- Sosyal yardım bütçelerinin artırılması,
- İhtiyaç sahiplerinin iyi analiz edilmesi,
- Engelli birey ve haklarının, onların kentsel yaşamlarının desteklenmesi,
- Kadın konuk evlerinin, çocuk evlerinin, ücretsiz çocuk kreşlerinin artırılması,
- İstihdamın bölgesel olarak kullanılması,
- Mikro kredi uygulamalarının teşvik edilmesi,
- Çocuk ve gençlik meclislerinin çalışmalarının desteklenmesi,
- Kütüphanelerin sayıca artırılması,
- Spor alanlarının, yeşil alanların artırılması,
- Huzurevleri, yaşlı yaşam evlerinin artırılması,
- Evsiz durumlu bir mekanlı insanların farkına varılması vb.

Sayılamayan birçok örnekler...

5. SONUÇ

Ülkemizdeki sosyal belediyecilik algısı, Batı'daki uygulamalarla paralel şekilde gelişmemiştir. Geç kalınan sanayileşme ve kentleşerek büyüyen Türkiye için bu konuda kaçırılan gelişmeler, fikir ve yatırım olarak 1970'li yıllar ile başlamaktadır. Fakat hem belediye yöneticilerinin bu politikalarını sürdürebilmeleri hem de 1980 yılında yaşanan darbe ile bu anlayış ortadan kaybolmak zorunda kalmıştır.

1980'li yıllar itibariyle sosyal yapıda ortaya çıkan değişiklikler ve bununla birlikte sosyal devlet anlayışında görülen değişiklikler devletin işlevlerinde artış meydana getirmiş ve bu durum vatandaşların sosyal açıdan beklentilerini artırmıştır. Sosyal devlet ve Sosyal belediyecilik bağlamında merkezi ve yerel yönetimler bu nedenlerle yetkilerini paylaşma noktasında irade göstermektedirler. Sosyal belediyecilik faaliyetlerinin sunulması noktasında klasik belediyecilik faaliyetleri olan çevre düzenlemesi, temizlik, alt yapı vs. konularının yanında eğitim, sağlık, kültür ve sportif vb. alanlarda da hizmet sunarak vatandaşların sosyal yaşam alanlarına katkıda bulunmaktadırlar.

Bu çalışma kapsamında sosyal belediyecilik hizmetleri ve uygulamalarının İstanbul Büyükşehir Belediyesi üzerinden çalışmaları ve bir büyükşehir uzmanı ile yapılan röportaj ele alınmıştır. Literatür taraması, sayısal veriler ve yapılan görüşme sonucu çalışmamızda elde ettiğimiz bazı sonuç ve öneriler aşağıda verilmektedir.

İBB kapsamındaki eğitim hizmetleri eğitim görenlere, eğitim kurumlarına ve mesleki eğitim kurslarına yardım olarak sınıflandırılmıştır.

İBB kapsamındaki sağlık hizmetleri genel itibari ile merkezi yönetim üzerinden yürütülmektedir. Tıp ve sağlık danışma merkezleriyle ve evde sağlık hizmetleriyle İBB'nin önemli sağlık hizmetlerini yürüttüğü söylenebilir. Bununla beraber tıp merkezlerinin sayısının fazla olması dikkat çeken bir diğer noktadır.

İBB kapsamındaki konut hizmetleri çerçevesinde diğer hizmet alanlarına göre yeterince faaliyet gösterilmediği anlaşılmıştır. Özellikle kentsel dönüşüm faaliyetleri kapsamında TOKİ işbirliğiyle bu tür hizmetler sunulmaya çalışılmaktadır. Konut

hizmetlerinin maliyetli oluşu buna rağmen İBB'nin yeterli mali kaynak sıkıntısı ve bu hizmetlerin merkezi yönetimin görev alanında kabul ediliyor olmasının bu alandaki faaliyetlerin kısıtlı olmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Sosyal hizmet ve sosyal yardım alanı, İBB'nin en fazla faaliyet yürüttüğü alanlardır. Özellikle yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardımlar ve hizmetler görülmektedir. İBB'nin sınırları içerisindeki çocuk, kadın, genç, engelli, yaşlı ve yoksullar adına önemli hizmetler sağlanmaktadır.

İBB kapsamındaki teşkilat yapılarına bakıldığında, sosyal belediyeçilik hizmetlerini yürüten birimlerin oldukça dağınık yapıda oldukları görülmektedir. Bu dağınıklık, farklı kurumlar arasında yaşanan uyum probleminin kimi zaman İBB'nin kendi yürüttüğü hizmetlerde de görülmesine sebep olmaktadır.

Hizmetlerin sağlanmasındaki açıklık, şeffaflık, hesap verebilirlik ve objektiflik ilkelerinin zaman zaman ihlal edilmesi, günübürlük yapılan uygulamalar esnasında farklı kriterlerin göz önünde bulundurulmaması, hizmetlerin alıcıları aralarındaki olumsuz düşüncelerin ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. Bu yüzden yetkililerin gösterecekleri gayret ve samimiyet ile vatandaşta meydana gelen olumsuz algıların ortadan kalkması mümkün olacaktır.

Hizmetlerin kalitesinin artmasını sağlayan diğer önemli faktör nitelikli personeldir. Özellikle sosyal hizmetler alanında bu durum, çok daha öne çıkmaktadır. Bu itibarla İBB yöneticileri bu alanlarda asgari ücret alan taşeron gibi tanımlanan çalışanlardan daha çok eğitilmiş, kendini geliştirmiş, kişiliği ve psikolojisi yaptığı hizmetle uyuşan kişilerden meydana gelmeleri gerekmektedir.

Mali kaynak azlığı, sosyal belediyeçilik hizmetlerinin oraya koyulması esnasında yaşanan sorunları ve olumsuzlukları tetikleyen önemli bir faktördür. Bu yüzden farklı gelir düzeylerine sahip tüm İstanbul kapsamındaki belediyelere belediye kanunlarında aynı hizmetlerin görev olarak verilmesi belediyeler arasında hizmet standart farklılıklarının oluşmasına neden olabilmektedir. Bazı belediyelerde yaşayan kişiler daha şanslı olabilmektedir. Bu bakımdan belediyelere yönelik olarak Minimum Gelir Desteği'nin gerçekleştirilebileceği bir gelir dağılımı sisteminin kurgulanması faydalı olabilecektir.

Sonuç olarak kent yönetimlerinde sosyal belediyeçilik uygulamaları geneli itibari ile benzer çalışmalar yürütmektedirler. Lakin ortaya çıkan farklılıklarda kent

yönetimlerinde ki idarecilerin ideolojik görüşünün etkili olduğu görülmektedir. Sosyal belediyeçilik faaliyetlerini farklılaştıran diğer unsurlar arasında demografik yapı, iklim farklılıkları, sosyal, kültürel ve ekonomik sayılabilmektedir. Ekonomik imkanların yetersizliği ile kent yönetimleri arasında ki gelir dağılımı farklılıkları hizmetlerin yönetimlerce farklı olmasına sebebiyet vermektedir.

Geleceğe ilişkin beklentiler de düşük gelirli kesimin azaltılmasında politikalar üretmek, her ne kadar eleştirilse de kent yönetimlerinin sosyal belediyeçilik faaliyetleri içerisinde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Çalışmamız kapsamında yapılan röportaj sonrası ortaya çıkan uzman görüşüne göre Sosyal belediyeçilik ile mahalli idareler bölgesel büyüme ve kalkınma, istihdam ve girişimcilik politikaları geliştirme, sağlık, eğitim ve sosyal yardım gibi hizmet alanlarında da önemli işlevlerin üstlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Yine uzman görüşü neticesinde ortaya çıkan bir diğer durum Sosyal belediyeçilik alanında yapılan hizmetler dinamik bir şekilde devam etmesi gerektiği ve bu anlayış yeterli görülmemeli daha da geliştirilmesi için bu yönde siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik politikalar üretilmesi gerektiği yönündedir. Belediyeçilikte zaman içerisinde durağan olmayıp günümüzde gelişme göstererek bu politikaların üretilmesinde

- Siyasi alanda insan hakları ve özgürlüklerini, demokrasiyi, katılımıcılığı, yönetişimi, paydaşlığı esas alan,
- Ekonomik alanda kentsel yoksulluğu ortadan kaldırmaya yönelik istihdamı ve büyümeyi, bölgesel kalkınmayı yükselten,
- Sosyal ve kültürel alanda toplumsal izolasyonun olmadığı, toplumsallaşmanın kentsel ya da bölgesel alanlarda yoğunlaştığı, kentleşme sorununun azaldığı politikalar üretmektir.

Esasları dikkate alınmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akyazan, Ahmet Emrah**(2005). “Yeni Belediye Kanununun Getirdikleri”, Ankara Barosu Dergisi 2005-3, s.121-136.
- Alcock, P.**, (2012), “The Subject of Social Policy”, in The Student’s Companion to Social Policy, (Ed.) Alcock, P.-May, M.-Wright, S., UK: Wiley Blackwell Publishing Ltd., pp. 5-11.
- Alexander, A. P.**, (1960), “Industrial Entrepreneurship in Turkey: Origins and Growth”, Economic Development and Cultural Change, Vol: 8, No: 4, pp. 349-365.
- Alkan, A.** (2006), “ BELEDİYE KADINLARA DA HİZMET EDER!.. Kadın Dostu Belediye Hizmetleri: Neden, Nasıl?”. Yarın için Bugünden Kampanyası Eğitim Dizisi 3, KA-DER.
- Altan, Ö. Z.**, (2006), Sosyal Politika Dersleri, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Andreotti, A.-Mingione E.-Polizzi E.**, (2012), “Local Welfare Systems: A Challenge for Social Cohesion”, Urban Studies, 49(9), pp. 1925-1940.
- Apan, A.**, (2007), “AB’de ve Ülkemizde Sosyal Yardımlar ve Sosyal Hizmetler”, İdarenin Sesi Dergisi, Sayı: 124, ss. 6-11.
- Ateş, H.**, (2009), “Sosyal Belediyecilik”, Çerçeve Dergisi, Yıl:16, Sayı: 49, ss. 88-95.
- Aydın, H.**, (2011), “Yerel Yönetimlerin Sosyal Sorumlulukları Çerçevesinde Çöküntü Bölgesi ve Suç İlişkisi”, Beklenen MaHall,i İdareler Dergisi, Ekim 2011, ss.56- 66.
- Aydın, M.**, (2008), Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler, İstanbul, Yedirenk.
- Aydınlı, H. İ.**, (2004), Sosyo-Ekonomik Dönüşüm Sürecinde Belediyeler, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Aysan, F.** (2007), “Belediyelerin Üstlendikleri Yeni Rol: Sosyal Belediyecilik” Sosyal Politikalar Dergisi, Sayı: 2, ss. 26-29.
- Bach, S.**, (2003), The Development of The Urban Welfare State: A Case Study of The Regional Municipality of York, Carleton University, School of Public Policy and Administration, A Thesis Submitted for the Degree of Doctor of Philosophy Canada, Ottawa, Ontario.
- Baer,, G.**, (1997), “The Waqf as a Prop for the Social System (Sixteenth- Twentieth Centuries)”, Islamic Law and Society, Vol: 4, No: 3, pp. 264-297.
- Bayramoğlu, Sonay**, (2015), Toplumcu Belediye Nam- ı Diğer Belediye Sosyalizmi. Ankara: Nota Bene Yayınları.
- Bennett, R.J.**, (1993), “Local Government in Europe: Common Directions of Change” in Local Government in the New Europe, (Ed.) Bennett, R.J., London, Belhaven Press, pp.1-27.
- Blakemore, K.-Griggs, E.**, (2007), Social Policy: An Introduction, England, Open University Press.
- Brans, M.**, (1992), “Theories of Local Government Reorganization: An Empirical Evaluation” Public Administration, Vol: 70, Issue: 3, pp. 429-451.

- Buğra, A.**, (2010), Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye 'de Sosyal Politika, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Burden, T.**, (1998), Social Policy and Welfare, a Clear Guide, London, Pluto Press.
- Coffey, A.**, (2004), Reconceptualizing Social Policy, England, Open University Press.
- Coşkun, S.-Güneş, S.-Ortakaya, F.**, (2011), “Asgari Gelir Desteği ve Türkiye’de Uygulanabilirliği: Bir Model Denemesi”, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 13/3, ss. 129-158.
- Çelik, Abdullah.** (2014). “Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Şanlıurfa Büyükşehir . "Belediyesi Örneği”, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 16/1, ss 1-20.
- Çelik, N.**, (1996), İş Hukuku Dersleri, İstanbul, Beta Basım Yayım.
- Çetin, Zuhâl** (2015), ‘Türkiye’de İl Özel İdaresinin Dönüşümü ve 6360 Sayılı Kanunun Dönüşüme Etkileri’ Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF Dergisi, Cilt 20, Sayı 2.
- Çiçek, Eda Uysal** (2012). Türkiye' de Belediyelerin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Politikaları; Batı Akdeniz Örneği. Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği.
- DDK**, (2009), Türkiye 'de Sosyal Yardımlar ve Sosyal Hizmetler Alanındaki Yasal ve Kurumsal Yapının İncelenmesi, Aile, Çocuk, Özürlü, Yaşlı ve Diğer Kişilere Götürülen Sosyal Hizmetlerin ve Sosyal Yardımların Genel Olarak Değerlendirilmesi, Bu Hizmetlerin Düzenli ve Verimli Şekilde Yürütülmesinin ve Geliştirilmesinin Sağlanması Hakkında Hazırlanan Araştırma ve İnceleme Raporu (Özet), Ankara.
- Deniz, Ö.**, (2007), “Cumhuriyet Dönemi Çalışma Hayatı”, Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, Cilt:VI, Sayı:15, ss. 131-150.
- Deniz, Ö.**, (2012), “Türkiye’de Devletçilik Döneminde Sosyal Politikaların Gelişimi (1930-1940)”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:5, Sayı:22, ss.246-269.
- Dilik, S.**, (1980), “Sosyal Güvenlik ve Sosyal Hizmetler Arasındaki İlişkiler”, AÜ SBF Dergisi, Cilt: 35, Sayı: 1, ss. 73-84.
- Dilik, S.**, (1985), “Atatürk Döneminde Sosyal Politika”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt:40, Sayı:1, ss.93-102.
- Doğanyigit, S.**, (2011), “Belediyelerde Arsa üretimi ve Kat Karşılığı İnşaat İşleri”, Dış Denetim, Sayı: 4, ss. 216-219.
- Erbay, Y. ve Akgün, H.** (2013), “Modernleşmeden Küreselleşmeye Türkiye’de Yerel Yönetimler Tarihi Ve Bugünü” İstanbul
- Erdem, I.**, (2006), Avrupa’da Asgari Gelir Uygulamaları, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu, Araştırma Raporu, İstanbul.
- Erdem, İ.** (2015), “Yerel Siyaset Ve Belediyecilik” İstanbul.
- Erder, S.-İncioğlu, N.**, (2008), Türkiye’de Yerel Politikanın Yükselişi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği, 1984-2004, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ersöz, H. Y.** Sosyal Politikada Yerelleşme, İstanbul, İTO Yayınları, 2011
- Ersöz, H. Y.**, (2005), “Sosyal Politika- Refah Devleti - Yerel Yönetimler İlişkisi”, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt: 55, Sayı: 1, ss. 759-775.
- Ersöz,, H. Y.**, (2003), “Doğuştan Günümüze Sosyal Politika Anlayışı ve Sosyal Politika Kurumlarının Değişen Rolü”, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt: 53, Sayı: 2, ss. 119-144.

- Ersöz,, H. Y.**, (2009), “Sosyal Politikalarda Yerelleşme”, Çerçeve Dergisi, Yıl: 16, Sayı: 49, ss. 80-87.
- Eryılmaz, B.**, (1998), “Belediyelerin Sosyal Görevleri”, İstanbullu Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 3, ss. 20-21.
- Gökaçtı, M.A.** (1996), “Dünyada Ve Türkiye’de Belediyecilik” İstanbul
- Güler, B. A.**, (1997), “Küreselleşme ve Yerelleşme: Yerel Altyapı Sektörü”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 3, ss. 62-77.
- Güllüce, İ.** (2004), “Yerel Yönetimlerin Sorunları Ve Çözümleri” İstanbul
- Gülmez, M.**, (1984), “1961/1963 Öncesi Türk Toplu İş İlişkilerine Genel Bir Bakış ve Değerlendirme”, İnsan Hakları Yıllığı, Cilt:5-6/1, ss.98-122.
- Güloğlu, T.-Es, M.**, (2008), “Yerelleşen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler” içinde 1. Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı, (Ed.) Özcan, L.-Yurttaş, F.- Köseoğlu, Ö-Gülener, S., ss.257-267.
- Gündüz, Hikmet** (2013), ‘Yerel Yönetimlerin Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yardıma Muhtaç Ailelere Yaptıkları Sosyal Yardımlar: Bağcılar Belediyesi Örneği İstanbul Aydın, Üniversitesi, Sosyal Bilimler
- Güvercin, C. H.**, (2004), “Sosyal Güvenlik Kavramı ve Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Tarihçesi”, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, Cilt: 57, Sayı: 2, ss. 89-95.
- Hall, A. L.** (2004), Social Policy for Development, London, Sage Publications.
- “Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme”(Erişim) https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanunbmmc086/kanuntbmmc086/kanuntbmmc08604750.pdf 21 Aralık 1965
- İnsel, A.**, (2005), “Yoksulluk, Dışlanma ve STK’lar”, Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları, ss. 1-19. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2018 yılı faaliyet raporu
- “İstanbul AB’ye Hazırlanıyor Projesi-Şehir Eşleştirme programı”(Erişim) <http://www.ab.gov.tr/index.php?p=48579&l=1>, 7 Kasım 2012.
- John, P.**, (2001), Local Governance in Western Europe, London, Sage Publications.
- Kamalak, İhsan, Hüseyin GÜL Ve Eylem BEYAZIT** (2009), “Sosyal Demokrat İlkelerin Yerel Düzeyde Uygulanması Üzerine Bir Deneme: Türkiye Örneği”, Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi, Toplumcu Belediyecilik, Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları içinde, Der.: İhsan KAMALAK ve Hüseyin GÜL, Kalkedon Yayıncılık: 95, SODEV Kitaplığı: 6, İstanbul, s. 27-63.
- Karasu, M. A.**, (2009), “Devletin Değişim Sürecinde Belediyelerin Konut Politikalarında Farklılaşan Rolü”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 3, ss. 245-264.
- Kaya, E.** (2013), “Yerel Yönetimler Reformu Ve Belediyelerde Yeniden Yapılanma” İstanbul
- Kaya, E.**, (2009), Yoksullukla Mücadelede Avrupa’nın ve Türkiye’nin Sosyal Yardım Modeli, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi), Ankara.
- KELEŞ, Ruşen.** Kentleşme Politikası, İmge Yayınları, 2008, Ankara
- Kerman, U.-Aktel, M-Altan, Y.**, (2007), “Küreselleşme Sürecinde Yoksulluğun Değişen Yüzü” IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi, Küresel Yoksulluk, Çanakkale, ss.11-20.
- Kerwin, R.W.**, (1951), “Private Enterprise in Turkish Industrial Development” The Middle East Journal, Vol: 5, No: 1, pp.21-38.

- Kesgin, B.**, (2011), “Kentsel Yoksulluğa ve Sosyal Dışlanmaya Karşı Yerinden ve Yerel Müdahale Olarak Sosyal Belediyecilik”, Sosyal Politikalar Dergisi, Sayı: 3.
- Keskin, Bedrettin.** (2008). “Yoksulluğa Yerel Müdahale Sosyal Belediyecilik Karşılaştırmasında Eminönü ve Beşiktaş Belediyeleri Örnekleri”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi SBE İstanbul.
- Kessler, G.**, (1941), “Türkiye’nin İktisadi Siyaset Meselelerine Dair Mülâhazalar”, İÜ İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt: II, No: 3-4’ten ayrı basım, ss. 441--470.
- Kılıç, S.-Özel, M.**, (2006), “Yerel Yönetimlerin Konut Politikaları Üzerine Bir İnceleme-Çeşitli Ülke Deneyimleri ve Türkiye”, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 1, ss.207-228.
- Kleinman, M.**, (2010), “Kriz mi? Ne Krizi? Avrupa Refah Devletlerinde Süreklilik ve Değişim”, içinde Sosyal Politika Yazıları, (Der.) Buğra, A-Keyder, Ç., (Çev.) Çakar, B. Y.-Balaban, U. B., İstanbul, İletişim Yayınları, ss. 159-193.
- Koray M** (2007). Sosyal Politikanın Anlamını ve İşlevini Tartışmak. Çalışma ve Toplum. 2007(4), 19-56. www.calismatoplum.org/sayi15/koray.pdf. Son erişim tarihi, 10/11/2011.
- Koray, M.**, (2008), Sosyal Politika, Ankara, İmge Kitabevi.
- Makal, A.**, (2007), “Cumhuriyetten 21. Yüzyıla Türkiye’de Çalışma İlişkileri”, içinde Güncel Sosyal Politika Tartışmaları, Cahit Talas, Anısına, (Ed.) Ceylan Ataman, B., Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, ss. 511-543.
- Meydan, Selda, Büyükbodur Çetinkaya, Aysin, Bulut, Sıla**, ‘Yerel Yönetimlerde Klientalist Bakış Açısının Hak Temelli Sosyal Hizmet Yaklaşımı Çerçevesinde İncelenmesi İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Mingione E.-Oberti, M.-Pereirinha, J.**, (2002), “Cities as Local Systems” in Social Assistance Dynamics in Europe National and Local Poverty Regimes, (Ed.) Saraceno, C., UK, The Policy Press, University of Bristol, pp. 35-80.
- Mishra, R.**, (1999), Globalization and The Welfare State, Cheltenham, Edward Elgar Publishing.
- Munck, R.**, (2003), Emegın Yeni Dünyası, (Çev.) Tekçe, M., İstanbul, Kitap Yayınevi.
- Mutlu, Selcen** (2007), ‘ Türkiye ’de Yaşanan Gecekondulaşma Süreci Ve Çözüm Arayışları: Ankara Örneği Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Naschold, F.**, (1996), New Frontiers in The Public Sector Management, Trends and Issues in State and Local Government in Europe, Translated By Andrew Watt, Berlin, Walter De Gruyter.
- OECD**, (2004), The Role of The European Union in Local and Regional Development, Paris, World Bank Institute City Raund.
- Ortaylı, İlber.** (1995). “Devraldığımız Miras”, Yeni Türkiye Yönetiminde Yeniden Yapılanma Özel Sayısı, yıl 1, sayı 4, ss.552-558.
- Ölmez, T. O.**, (2005), Sosyal Yardım Sistemi İçerisinde Yerel Yönetimlerin Yeri, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

- Özaydın, M. M.**, (2008), “Küresel Etkilerle Şekillenen Sosyal Politika Anlayışı Ekseninde Sosyal Politikaların Geleceğini Tartışmak”, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10/1, ss. 163-180.
- Özbek, N.**, (2008), Osmanlı İmparatorluğu’nda Sosyal Devlet, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Özcan, T.**, (2006), “Osmanlı Toplumunda Yetimler”, Sosyal Politikalar Dergisi, Sayı: 1, ss. 82-85.
- Özen, Ahmet, BAHÇE, Abdullah Burhan, AKBEY, Ferhat** (2016), ‘Sosyal Bütçeleme Türü Olarak Çocuklara Yönelik Bütçeleme Anlayışı ve Çeşitli Ülke Uygulamaları’ Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 18, Sayı 3.
- Özgökçeler, S.-Bıçkı, D.**, (2011),“Kentsel Yoksullukla Mücadele İçin Politik Bir Enstrüman: Sosyal Siyaset Perspektifinden Sosyal Belediyecilik”, Yoksullukla Mücadele İçin Politik Bir Enstrüman Sosyal Siyaset Perspektifinden Sosyal Belediyecilik, ss. 1-23.
- Öztürk, Hasret** (2012), ‘Değişen Sosyal Devlet Anlayışı ve Sosyal Belediyecilik’ Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Parlak, Bekir**, ‘Avrupa Birliği Perspektifinden Merkezi Yönetim - Yerel Yönetim İlişkileri’ Tesam Akademi Dergisi.
- Pektaş, Ethem Kadri** (2010), ‘Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar’ Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt 5, Sayı1.
- Sassen, S.**, (2005), “The Global City: Introducing a Concept”, Brown Journal of WorldAffairs, Vol: XI, Issue: 2, pp.27-43.
- Seyyar, A.**, (2008), “Yerel Siyasetin Gelişiminde Sosyal Politikaların Önemi” Yerel Siyaset Dergisi, Sayı: 25, ss.30-44.
- SEZER, Özcan, ÖNDER, Özgür** (2012), ‘Sosyal Belediyecilik Bağlamında Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılımın İncelenmesi’ AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 12, Sayı 12.
- Shatkin, G.**, (2000), "Obstacles to Empowerment: Local Politics and Civil Society in Metropolitan Manila, The Philippines," Urban Studies, Vol: 37, No: 12, pp. 2357-2375.
- Sönmez, M.B.** (2010), “Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Ümraniye Örneği” İstanbul
- Şengül, Ramazan** (2012), ‘Fransa’da Yerinden Yönetim Politikalarının Belediye Yönetimine Etkileri’Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 9, Sayı 20.
- Şenkal, A.**, (2003), “Sosyal Politika ve Uluslararası Sosyal Standartlar”, Kamu- İş, Cilt:7, Sayı:2, ss.2-33.
- Tabakoğlu, A.**, (2006), “Osmanlı Sosyal Devlet Anlayışı”, Sosyal Politikalar Dergisi, Sayı: 1, ss. 78-81.
- Talas, C.**, (1992), “Öğretelerde Sosyal Devlet”, İnsan Hakları Yıllığı, Cilt: 13, ss. 91-102.
- Taşçı, F.**, "Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç, Almanya, İngiltere ve İtalya Örnekleri", Çalışma ve Toplum, ss.175- 202, 2010
- Tokol, A.**, (2014), “Türkiye’de Sosyal Politika”, içinde, Sosyal Politika, (Ed.) Tokol, A.-Alper, Y., Bursa, Dora Yayınları, ss.59-73.
- Toprak, D.,-Şataf, C.**, (2009), “Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı”, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 1, ss.11-24.

- Turan, Erol, Aydilek, Emre, Şen, Alper Tunga** (2016), ‘Avrupa Sosyal Modeli Ve Türkiye’deki Sosyal Politikaların Tarihsel Bağlamda Karşılaştırmalı Analizi’ Selçuk Üniversitesi, Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, Sayı 11.
- Tümerkan, S.**, (1946). Türkiye’de Belediyeler (Tarihi Gelişim ve Bugünkü Durum), İşçileri Bakanlığı Yayınları, C.3, (3), R. Zelic Basımevi, İstanbul.
- TÜRKOĞLU, İrfan** (2013), ‘ Sosyal Devlet Bağlamında Türkiye ’de Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt 8, Sayı 3.
- Uslu, Harun** (2011), ‘Sosyal Politika Açısından Belediyeler Ve Sosyal Belediyecilik İstanbul Aydın, Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uzun, Uğur** (2013), ‘Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kağıthane Belediyesi Örneği’ Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Wagner, A.**, (2004), “Redefining Citizenship for the 21st Century: From The National Welfare State to the UN Global Compact”, International Journal of Social Welfare, Volume: 13, Issue: 4, pp.278-286.
- Westhues, A.**, (2006), “Becoming Acquainted with Social Policy” in Canadian Social Policy, (Ed.) Wethues, A.-Wharf, B., Ontario, Wilfrid Laurier University Press, pp.5-24.
- YELBOĞA, N .** (2017). Yerel Yönetimlerin Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği. Journal of Current Researches on Social Sciences, 7 (3), 413-432.
- Yıldırım, Uğur Ve İsmail Gökçürk** (2008), “Toplumsal Sorunların Çözümünde Yeni Belediyecilik Anlayışı: Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı”, 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu, 23-24 Ekim, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, S. 237-255.
- Yolcu, H.** (2010), “Neo-Liberal Dönüşümün Yaşandığı Ülkelerde Yerelleşme ve Okul Özerkliği Uygulamaları”, ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 12, ss. 253-273.
- Yüce, Mehmet** (2010), ‘Sosyal Devlet Anlayışı Çerçevesinde Türkiye ’de Uygulanan Vergi Politikalarına Bakış’ Akademik Araştırmalar Dergisi, Sayı 45.
- Yüksel, F.**, (2004), Çağdaş Kent Yönetimi ve Yönetici Vizyonu, Ankara, Detay Yayıncılık.
- Yüksel, F.**, (2007), “Sosyal Devletin Dönüşüm Sürecinde Yerel Yönetimlerin Yeni İşlevleri”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: 62, Sayı: 1, ss. 279-298.

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Sercan Varol

Doğum Tarihi ve Yeri: 12.05.1990 / Narman

E-posta : varolsercan@hotmail.com

Öğrenim Durumu

Yüksek Lisans: : İstanbul Aydın Üniversitesi
:Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim 2015-2019

Lisans: : Fatih Üniversitesi
: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi 2009-2013

Lise: : Mehmet Akif Ersoy Lisesi Lisesi
2004-2009

Mesleki Deneyim

İstanbul Büyükşehir Belediyesi : Halkla İlişkiler Görevlisi
Aralık 2018-&

Pronet Güvenlik Hizmetleri AŞ : Güvenlik Danışmanı
Eylül 2016-Kasım 2016

Bolluca Türk Tekstil Vakfı Ortaokulu: Öğretmen
Ekim 2015- Ocak 2016